Toimetus: Tallinn, Pikk tänav nr. 56.
Kõnetrad 16-28.
Toimetuse kõnetunnid kella 16—17 ainult Tartumaale Mõnnel käskirjad läkitamaks kui tagasiastumiseks postmarke ei ole juurde lisatud.
Kirjutatus ja arveptaamine Pikk tän. nr. 56/58
Tel. 3-53. Kirjutusi kõnetunnid kella 10—13 s. l.
Tellimiste ja lahtiütlemiste saatjate pöörata — Telefon 22-11.
Address kirjadele ja rahasaadetistele: „Rahvaleht", Tallinnas.
Tellime on avatud tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmiseks kella 8—6. Kuulutused rubeerd ärs ande hiljemalt k. 12-il ol tõmmitse selgituseks.

RAHVALEHT

Ilmub igal teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval.

Uksiknumbri hind 5 sentt
Tellides postiga: 1 kuu eest 2 senti
3 „ „ 6 „
½ aasta „ 12,25 „
Väljamaale pool kallim. Tellimust võtavad vasta kõik postikontorid Eestis, Andrusel muutmise 25 sentt.
Kuulutuste hind: Kuulutuste kõijel 5 sentt millimeeter ühel reeral, ostmusel kõijel — 10 sentt. rohkes kuulutustkirjaga — 12 sentt ja tekstl kirjaga — 15 sentt. Tähelõtuse ja sõnade eest sõnastus kuulutusel poole hinnaga. Kuulutusi võtab tellimuse vastuvõtmise leha kontorts, Kullasepa ja Kuningu tänava ajurgal kõnetrad 8-45.

Nr. 125 Laupäewal, 26. oktoobril 1929. a. 7. aastakäik

Haruldane loomake.

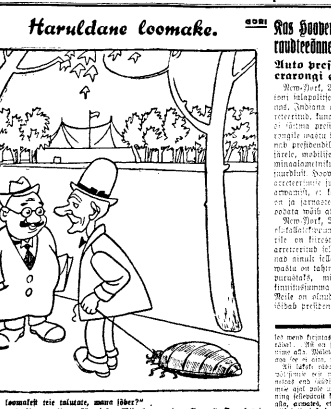

„Miks leomulell teie taluste, mune jõber?"
„See on lustlus, proeline kõmsajõ. Miks leomuelle. Sarnaj ekvatoriaal pole mujal ilmes leibe!"

Kus Hoovertile taheti teha raudteeõnnetust.

Auto presidendi eraongi ees.

Wem-Hart, 24. oktoobril. Wallsing, ton lõunapõldist teatel on Hoovertile, Jõmsons ajamiigis tehe tõttu ärrestrittud, kuna gan raudteel, kus pidi ülõtõma presidendi eraongi, autoga ärrajõõ ajamiigis fõjaõtile. Nuna oli lõõ nõõ presidendile ella fakiile tõõmmise tõõrde, mõõlõõtsirti tõõrd forrõõ kõõmõõdõõmõõtõõ ja nõõdõõti mõõlõõ suurõõõõ. Hoovert lõõõõõõ, kõõ mõõõõõ ärrestõõmõõ juurõõ mõõõõõ, amõõõõõõ

Autosõit läbi Sahaara. Eeltulewal talwel korraldatakse kaks autosõitu läbi Sahaara. Sõit algab Alžhiirist lõuna suunas Sudani poole, ja pöörab lõunapool Egiptust läbi minnes, jälle tagasi lähtekohta. Nende wõistluste abil tahetakse näidata, et auto on küllalt sünnis sõiduk kõrbereisideks. Ühenduses sellega kawatsetakse ehitada ka uut maanteed, kusjuures 3000 kilomeetri ulatusel jääwad endiselt käima karawaanid.

Ahwinäärmete hind tõuseb. Wiimasel ajal on orangutangide wäljawedu Briti Aasiast läinud üliwäga suureks, nii et seal rehkendatakse juba praegu orangutangide peatse kadumisega. Et takistada ahwide ja eriti orangutangide wäljawedu, millised loomad wiiakse peaasjalikult Põhja-Ameerika Ühisriikidesse, on Brunei kuberner määranud 250 dollarit wäljaweotolli iga orangutangi peale.

Uus worm kelneritele. Briti uniwormideühing kawatseb tulewikus maksma panna uut wormi kelneritele, et neid wõiks eemalt paremini ära tunda restoraanikülalistest. On kawatsusel punane uniworm iseäralise westi wäljalõike ja lühikese jakiga, milliseid Berliini publik kutsub „ahwijakkideks."

Rumeenia kuninga esimesed pikad püksid. Rumeenia pealinnas Bukarestis ootasid möödunud pühapäewal regentide nõukogu, ministrite kabineti liikmed ja sõjawäekindralid galamundrites ja auwärkides raudteewaksalis noore kuninga Mihaili päralejõudmist, kes kandis sel päewal esmakordselt pikki pükse.

Omapärane rekord. Berliinis püstitati nende päewade sees uus munadesöömise rekord. Seniajani oli siin ilmameistri au sees keegi ameeriklane, kes neelas alla 74 muna 12 minutiga. Nüüd aga purustas tema rekordi üks Berliini kingsepp, kes sõi 10 minutiga 75 muna. Kingsepa „wõitu" terwitas pealtwaatajate hulk elawate kiiduawaldustega. Uus ilmameister, olles isegi rõõmus oma rekordi üle, tellis sealsamas 6 pudelit õlut, ning jõi õlle ära ilma ülejäägita.

Kummaline põhjus ülespoomiseks. Oma minija lapsewoodi juures sattus keegi Wilhelmine Wobrich Mecklenburgis waidlusse lapse wanaemaga selle üle, kumbale sarnaneb laps rohkem, kas isale wõi emale. Hiljem wõttis ta endale selle ägeda waidluse niiwõrd südamesse, et poos end üles.

Laupäew, 26. oktoober.

Tallinn (296). 19: lastetund. 19.30: hra E. Wender: Rahwamajandusest. 20: kontsert. Juhatab md. A. Krull. Kral: Mis nüüd tuleb? potpurrii. Byford: Chiffon. Dame: Armastusekstaas. Gallstein: Rizzi boy. Leiss: Mängukell. Piercz: Mustlasidüll. Stolz: Sultani unelm. Lanner: Schönbrunni neiud, walss. Byford: Marss. 21: päewauudised. 21.15: tantsumuusika Estonia walgest saalist. (The Murphy Band.) 21.55: järgnewa nädala saatekawa. 22.05: tantsumuusika järg.

Eilasest tänaseni

— Eesti ja Poola wahel seatakse lähemal ajal sisse raudtee otseühendus, et hõlbustada läbikäimist ja kaubawahetust.

— Belgias kosjaretkil wiibiwa Itaalia troonipärija Umberto peale lasi keegi itaallane rewolwrist mitu pauku, mis aga ei tabanud. Laskja wangistati. Eesti walitsus awaldas Rooma saadiku kaudu oma headmeelt atentaadi nurjumise puhul.

— 1. weebr. 1930. a. alates wõetakse noorsõdureid kaitsewäkke 3 korda aastas. Kaitsewäe tuludes saawutatakse kokkuhoidu 80—100 miljonit aastas.

— Kohtupristaw Pulli järele arreteeriti 9. skp. kohtupristaw L. Weske, kes oli omandanud 6000 krooni wõõrast raha.

— Kaplis, Bekkeri tehases arreteeriti abielupaar K-d, kes aborti tagajärjel enneaegselt sündinud lapse pliidi all ära põletanud.

— Wabariigi walitsus otsustas anda wabadussõjas langenud Soome wabatahtlikkude omastele maad samadel alustel kui Eesti kodanikkudele, kuid soomlased peawad siis astuma Eesti kodakondsusse.

— Nõmmel, Mustamäe weerul leiti mahalastult allohwitser Hugo Jüri p. Birkenbaum, 24 a. wana. Nagu selgunud, on tegemist enesetapmisega.

— Soomes wangistati kommunistide juht, põrandaalune tegelane Wille Honkanen. Peale Honkase wõeti kinni weel rida teisi kommunistlikke tegelasi.

— Saksa hiiglalennuki Do x õnnestunud lennu puhul rõhutatakse kogu maailmas, et nüüd lennunduse alal on algamas uus ajajärk.

— Wabariigi walitsus otsustas ehitada Tallinna 3 aasta jooksul 7000 numbriga automaat telefonikeskjaama.

20 x Berliin ja 7 x Peterburg.

Linnade „nimekaimud." — 40 Newcastle linna maailmas. — Kirjade sorteerimine kui ristsõnade mõistatus. — Posti keerulised teed.

Kuidas postiametnik maadleb oma tööga.

Kas olete näinud inimest, kes ei oleks oma eluea jooksul kirunud posti? — Wist ei ole. Post on ikka süüdi: kui kiri ei leia adressaati wõi kui postkontoris tuleb kaua oodata. On juba wana tõde, et

postkontoris ja habemeajaja juures inimesel ei ole millalgi aega

ja ta tahaks saada teistest ette, et oma asju õiendada wäljaspool järjekorda. Isegi selles, et inimesele aasta jooksul ei tule ühtegi kirja, on süüdi ikka post. Alles hiljuti seisid kohtulaua ees kirjakandja ja keegi kodanik, kes kirjakandjat oli laimanud, et see wõtwat kirjad ära. „Sest ei ole wõimalik, et minule keegi ei kirjuta..."

Ametnik postkontori wõre taga on süüdi...

see on juba kord maailma arwamine, sest maailm wajab patuoinaid, keda kirudes oma südant kergendada.

Kuid keegi ei mõtle, milline põrgu on, näiteks, Tallinna postkontor ametnikule. Siin tuleb telegrammisaatja ja püüab ametnikku sisse wedada mõne wõõrakeelse telegrammiga, kus ta sõnu lubamata kombel kokku kirjutades püüab saawutada kokkuhoidu,

seal maadleb ametnik kirjaga, mille aadress on kui hindmõistatus.

„Kirjutage aadressid täielikult ja kirjutage kirjale ka saatja aadress", nii palub post publikut juba aastakümneid, palub päris alandliku mehe wiisil. Kuid ega seda palwet keegi ei täida. Hea on kui saatja ikka kirjutab midagi ümbrikule, kuid on tuhandeid inimesi, kes üldse ei kirjuta kirjale aadressi. Kiri, mida ei osata siis saata edasi ega tagasi, seisab kuu aega postkontoris ja siis häwitatakse ära.

Siis aga tullakse pärima aru:

„Miks minu kiri ei läinud kätte? Siinsamas postkontoris lasin selle kirjakasti."

Asjaolu, mis teeb postiametniku töö eriti raskeks, on see, et sadadel kõigi maade linnadel on suur hulk „nimekaimusid." Kui aadressil ei ole märgitud, millises riigis on linn, siis kiri hakkab reisi mööda maailma, otsides õiget linna, kus tänawa ja saaja nime järele lõpuks leitakse üles adressaat.

Maailmas on üle 20 Berliini

kui iseseiswa linna, kõnelemata Saksamaa pealinna Berliini üksikutest jagudest, mis wastawas rahwuswahelises linnade nomenklatuuris märgitud iseseiswalt.

Ameerikas üksi on oma 20 Berliini, asudes mitmesugustes osariikides.

Ameerika suurem linn New-York omab nimeteisiku juba omalgi maal. Suur New-York on New-Yorgi osariigis, kuid teine „New-York", mille nimi kuidagi wiisi ei erine esimesest, asub Minnesota osariigis.

Inglismaal on kaks New-Yorgi linna ja Saksamaal üks. Kui neile lisaks arwame

New-Yorgi linna Ukrainas, Doni basseinis,

siis näeme, et maailmas on kuus New-Yorki.

Buenos-Ayres, mis meie inimestele tuntud kui linn, kuhu sõidawad Eestist wäljarändajad „walged päriorjad", on nii eriline ja silmatorkaw nimi, et kirjale aadressi kirjutaja arwab linna nimest olewat küllalt, et kiri läheks õigesse kohta. Kuid linnade nomenklatuur teab tõendada, et Buenos-Ayres on Argentiina pealinn, teine Buenos-Ayres on Kolumbias, kolmas on Nikaraguas, neljas Kostarikas, wiies Kuubas. Brasiilia ei taha jääda maha ja omab „Buenos-Ayres da Nazarethi." Kui me otsime taga rekorde, siis lööb selle Newcastle nimi.

Maailmas on 40 Newcastle linna,

Ameerikas, Inglismaal ja teistes riikides. Newarke on ainult Ameerikas 16 ja New-Londone 12.

Kui teile tuttaw teatab lühidalt, et ta wälismaareisil wiibides otsaga on jõudnud Valencia linna, siis jätab teie maadeteadus teid nii hädasse, et te ei saa tuttawale saata kirjagi. Ka maadeteaduse õpperaamat ei aita midagi, sest üksi Hispaanias on 5 Valenciat, üks on Lõuna-Aafrikas, üks Austraalias, üks Kanadas ja kaks Ameerika Ühisriikides.

Maailmas on 7 Peterburgi:

üks neist on Preisimaal, Kirchheimi kreisis, kolm Peterburgi on Ühisriikides, üks Kanadas ja lõpuks üks Tshehho-Slowakkias; kuid see wiimane on nüüd „Petrohrad" ja päris „õige" Peterburg on nüüd teatawasti Leningrad.

Eesti pealinnal Tallinnal ei ole nimekaimu,

kuid kui kirjutada „Reval", siis on jälle lahti segadused. Ameerikas on oma „Rebel", Prantsusmaal „Repel" ja „Revel-Tourdan", Saksamaal, Preisis, „Rewahl."

Rahwuswahelised linnade nomenklatuurid ei tunne „Revalit" Eestis, ent ainult Tallinnat. Kui nüüd keegi saadab wälismailt Eestisse kirja ja unustab juure lisamata nimetust „Eesti", siis kiri wõib läbi käia kogu maailma, kõik „Revelid" Ameerikas ja Prantsusmaal, kuid iialgi ei jõua Eestisse. Seewastu tuleb Tallinna nimega märgitud postisaadetis ka siis pärale, kui riigi nime ei olegi märgitud.

Kirjade sorteerimine on kui ristmõistatuste lahendamine.

Wahetpidamata peawad ametnikud otsima abi maailma linnade nimestikust, et wälja arwata, kuhu suunida puuduliku aadressiga kirja.

Kuid postil on alasid, milles päris „kodus" ei ole ka wanemate ametnikkude pead.

Milline on see „salateadus" postil?

See on kõik, mis puutub ristpaela- ja igasugustesse alandatud tariifiga edasitoimetatawatesse saadetistesse. Ja publik, sel ei ole mingit ettekujutust, mis „läheb läbi" ja mis ei lähe.

Mis on trükitöö posti arusaamise järele,

see tundub esialgsel waatlemisel olewat päris lihtne. Kõik, mis trükitud paberil wõi kartongil wõi paljundatud mitmesuguste abinõudega, nagu schapirografil, kiwitrükiga jne., kuulub trükitöö mõiste alla, mida 10 sendi asemel saab postil edasi saata paarisendilise maksuga. Kuid see asi ei ole siiski nii lihtne: kirjutusmasinal kirjutatud teadaanne mõne peakoosoleku jne. üle ei kuulu trükitöö mõiste alla ja selle eest tuleb tasuda harilik kirja postitaks. Wõib korraga kirjutusmasinal läbi lüüa kümme eksemplari, kuid neid ei loeta trükitöödeks. Kui aga masinal kirjutatud teadaanne schapirograafi wõi mõne muu paljundusabinõu abil paljundada ja teha ainult paargi eksemplari, loetakse need trükitööks ja post toimetab nad edasi odawa tariifiga.

Trükitöö juuremaksuga ei lähe edasi,

waid jäetakse postkontori seisma ja omanikku ootama, kui saatja aadressi ei ole märgitud. Ühe kuu möödumisel häwitatakse niisugused saadetised. Seepärast peab olema ettewaatlik ja trükitöö taksiga frankeeritult mitte saatma niisuguseid postisaadetisi, mis ei kuulu trükitöö mõiste alla.

Suur „löömine" on kaubaproowide saatmisel.

Mingisugust kaupa, millel on kaubanduslik wäärtus, s. o. mida saab müüa ja tarwitada, ei saa saata kaubaproowi taksiga. Kui, näiteks, keegi tahab kaubaproowiks saata paari sukki, siis peab ta nad lõikama lõhki, üldse nii rikkuma, et neid ei saa enam tarwitada.

Riiki tüssata mõne sendiga,

selle peale lähewad wälja paljud kodanikud. Kiri peidetakse kaubaproowi wõi ristpaelasaadetise wahele, et ei tuleks maksta 10-sendilist maksu kirja eest. Niisugune saadetis tüssamiskatse awalikuks tulekul kaalutakse ära ja siis wõetakse kogu kaalu pealt kahekordne kirja taks nii suures summas, kui palju kordi kogu saadetis, juure arwatud ka pakkimine, on raskem harilikust lihtkirjast. Nii juhtub, et inimene, kes läks kokku hoidma 10-sendilist postmarki, peab maksma 3—5 krooni.

Telegraafikontoris peab ametnik olema walwel, et telegrammisaatja ei tüssaks riiki ja — teda.

Tallinna telegraafiametnikud on maksnud oma taskust wõõraste telegrammide eest.

Tallinnast läbisõitjad wälismaade ärimehed saadawad siit telegramme. Kui ametnik ei oska seda wõõrast keelt, siis arwestab ta maksu alla nii palju sõnu, kui telegrammis leidub. Kuid tuleb kontroll ja leiab, et telegrammis on tehtud üks sõna mitmest niisugusest sõnast, mida ei tohi kokku kirjutada. Ametnikkudel tuli puuduw raha maksta oma palgast,

kuni häda õpetas ettewaatlikumaks.

Telegrammis on ühe sõna pikkuse ülemmääraks 15 tähte. Kui sõna on pikem, tuleb maksta kahe sõna eest. Kuid kui sõna on lühem, ei tohi kahte sõna kokku kirjutada. Ka telegrammi kirjutamisel peab käima sõnade kokku- ja lahtikirjutamise kohta grammatikas leiduwate nõudmiste järele. Kui aga on tegemist numbritega, siis loetakse üheks sõnaks 5 numbrit, nii et „100.000" eest tuleb maksta juba kui kahe sõna eest, „10.000" aga traaditakse edasi ühe sõnana.

Meie sportlased on suured telegraafitüssajad.

Wälismail wõistlustel olles saadawad nad telegramme kodumaale ja kirjutawad ikka mitu sõna kokku, kuid et Prantsusmaal, Saksamaal jne. ei osata Eesti keelt, ei oska ametnikud protesteerida: mine tea, wõib olla, et Eestis on niisugune keel... Kuid katsugu prantslane „a-t-il" asemel telegrammis kirjutada „atil", telegraafiametnik wõtab ikka kolme sõna eest maksu.

Üks meie üliõpilane, õppides Pariisis, saatis Tallinna wanematele

telegrammi, mis sisaldas ainult ühe sõna:

„Saatkemulleraha."

Prantsuse ametnik ei julenud wastu waielda, sest ta ei tunnud seda keelt.

Perenaise saladus.

—Kallike, kust sa nii maitsewa likööri said?

— See on minu kui perenaise saladus.

— Noh, minu ees ei pruugiks sinul olla saladust! Ole kallis, räägi!

— Olgu siis! Liköör on walmistatud a.-s. mag. F. Kurrot ja A. Benksoni majanduseessentsist. Keetsin 2 teeklaasi wett naela suhkruga, lasin läbi linase riide, jahtunud sulatisele lisasin ühe teeklaasi täie piiritust juure, segasin ning panin lood essentsi juure. Lisasin weel pool teelusika täit sidrunihapet juure ning liköör oligi walmis. Kurroti ja Benksoni majanduseessentsidest wõib kergesti walmistada weini, mille kohta keegi ei ütle, et ta on tehtud essentsist. Sama head on majanduseessentsid igasuguste napside jaoks. Kurroti ja Benksoni puuwilja- ja marjamahlad on wõrratud limonaadi, gelée, jäätise ja weiniäädika walmistamiseks. Ka küpsistele lisan mina essentsi juure. Igal essentsil on tarwitamise wiis juure lisatud. Peaasi on, et Kurroti ja Benksoni majanduseessentsid on walmistatud puhtatest marjadest, puuwiljast ja teistest loomulikkudest ainetest, sealjuures on neid mitmekümnet sorti, nii kui ananas, aprikoos, banaan, curacao, sõstra, maasika, waarmarja, kirss, wirsik, pomerants, arrak, sapekanka, subrowka, punsch, rum, madeira, malaga, rotwein, portwein, ja mitmed teised. Wali, missugust tahad. Saadawal on majanduseessentsid igas paremas rohukaupluses, pealadu on apteegi ja rohukauba suurlaos „Estphakos", Wiru tän. 4.

Lõpmatud wekslìprotsessid.

Üks wõidab tsiwiil-, teine kaotab kriminaalprotsessid.

Ärimees Th. Weimanni tahetakse maksujõuetuks tunnistada.

Juba aastate kestel protsessiwad ärimees Theodor Weiman ja õigusteadlane Ilja Kaljanski. Ühelt poolt alustab Kaljanski korduwalt tsiwiilprotsesse, teiselt poolt Weiman tõstab K. wastu kriminaalsüüdistusi, et K. tsiwiilnõudmisi pareerida. Seni on aga suurem edu olnud Kaljanskil, kes harilikult on wõitnud tsiwiilnõuded, kuna Weimanni kriminaalsüüdistused on jäänud tagajärjeta.

Tallinna-Haapsalu rahukogu teine aste arutas neljapäewal jälle ühte nende protsessi. Rahukohtuniku juures oli Weiman süüdistanud Kaljanskit petmises, nagu oleks wiimane

wekslite järele kahekordselt nõudnud.

Rahukohtunik mõistis kaebealuse õigeks. Selle peale esitasid rahukogule edasikaebuse mõlemad pooled. Weiman palub Kaljanskit siiski karistada, Kaljanski tahab, et süüdistus saaks tunnistatud kuritahtlikeks.

Poolte waielused kohtus selgitawad lähemalt nende keerulist wahekordi.

Süüdistaja wolinik Stakelberg kurdab, et noor õigusteadlane Kaljanski on asunud sihikindlale raha wäljapetmisele. Ta ostab kokku Weimanni poolt wäljaantud wekslid, mis pole weel kustutatud, kuigi W. nad wälja maksnud. Ja kuna kohus wekslìwaidlustes tunnistajaid üle ei kuula, sest

weksel pole waieldaw dokument,

on kohus seni kõik nõudmised rahuldanud. Käesolewal korral on kaupmees Liiwarti olnud neli 50-kroonilist Weimanni blankowekslit. Nende katteks olewat W. annud 188 krooni eest kaupa Liiwarile. Wekslid jäid Liiwari kätte ja siis oli Kaljanski nad ära ostnud ning nende kaudu kohtu teel nõudnud W-lt 200 krooni.

Liiwar ise seletab, et tal peale nende oli weel üks 50.000 sendiline Weimannilt saadud weksel, missugused W. kaubaga kattis, ei tea. Pole teadnud ka wekslid kustunuks märkida, kui Kaljanski neid osta tahtis.

Kaebealuse kaitsjad (neid on kaks: Klaarman ja Metusalem) seletawad, et Weiman iga kord, kui K. nõudmine on rahuldatud, esitab kriminaalsüüdistuse, et nõudmist seisma panna. Arwawad, et kaebealune peaks olema Liiwar, kui ta kahelt poolt wekslite eest raha sai. Kohus esitab kaebealuse kaitsjaile küsimuse: „Miks Kaljanski Weimanni wekslid kogub?" Selle peale tähendawad kaitsjad, et Weimannil on palju wõlga, mida ta kui tegelikult maksujõuetu isik ei tasu. Weimanni protestitud wõlatähti, on K. kogunud selleks, et nende põhjal Weimanni saaks tunnistada maksujõuetuks kaubanduslisel alal. Seni pole aga selleks wajalikku normi 1500 krooni ulatuses protestitud wekslid kokku saadud. Ikka hoidwat W. wõlasumma alla 1500 krooni. Kaitsjad paluwad kaebust tunnistada kuritahtlikuks, et tasuda kaebealuse moraalset ja majanduslikku kahju, kuna ta sellega sihilikult takistawat wõla sissenõudmist.

Rahukogu jättis mõlema poole edasikaebused rahuldamata: kinnitas rahukohtuniku otsuse.

Kui turbaraba wahiks temperamentne naine.

Peksis marjulist „ametikohuste täitmisel". Et see lubamata, tuleb minna aresti.

Elisabeth Potisepp palub karistada Aliine Weinbergi, sest et see on teda kadakast nuiaga lüüa ähwardanud, löönud jalaga kõhtu ja wõtnud rinnust kinni.

Nagu ülekuulatud tunnistajad Salme Roosenberg ja Pauline Wahtrik seletawad, leidnud juhtumine aset 4. aug. s. a. Nad kõik kolm olid linna turbarabas marjul. Nende juurde ilmunud Aliine Weinberg ja hakanud Roosenbergiga tülitsema ühe aprillikaardi pärast. Wiimaks tahtnud Weinberg Roosenbergi lüüa ja ütelnud: „Olete arreteeritud." Selle peale ütelnud Potisepp Roosenbergile: „Kui ta sind lööb, tulen mina tunnistajaks." Selle peale tähendanud Weinberg: „Mis tunnistaja sina ka oled," ja löönud Potisepale jalaga wastu kõhtu. Kui Potisepp tahtis politsei järele minna, haaranud Weinberg temal rinnust kinni. Kogu aeg Weinberg ähwardanud kepiga lüüa.

Rahukohtunik leiab Weinbergi süüdi olewat ja mõistab temale koostatult löömise ja ähwardamise eest wiis päewa aresti, pannes tema peale 3 krooni kohtumaksu.

Kohtuotsuse kuulutamise järele ütleb Weinberg: Ma polnud ju süüdi. Ma olen rabawaht ja täitsin ametikohuseid.

Kohtunik: Ka ametikohuste täitmisel on löömine ja ähwardamine keelatud. Wõite minna!

Kohtupristawiteks kõrgema haridusega mehed.

Möödunud nädalal wõeti Tallinna kohtupristawite asjaajamine rewideerimisele. Suured puudujäägid tulid ilmsiks kohtupristawitel Mattwei Pullil ja Ludwig Weskel. Esimene oli ära raisanud üle poole miljoni sendi, teine aga 600.000 senti, millise aga paari päewa jooksul ära tasus.

Praegu on päewakorral uute kohtupristawite määramine. Pristawiks soowijaid on wäga palju. Nagu meie kuuleme, on kõrgemates kohturingkondades asutud seisukohale, et ka kohtupristawaid tuleb määrata ülikooli lõpetanud õigusteadlaste hulgast.

Sellest järgneb, et kohtupristawite ametile neil kandidaatidel, kes pole ülikooli lõpetanud, ühtki lootust ei saa olla.

Kas aga kõrgema kooli diplom ära hoiab kuritarwitused, milliseid senini ette tulnud, see on ise küsimus.

Wiinistu rewolwrikangelased keskwanglas

Süüdistatakse sõjariistus wastuhakkamises, ametiwõimudele ja nende tapmiskatses.

Ka autojuht T. Walk wahiall.

Neljapäewal toodi wahiall Loksalt—Tallinna Wiinistu rewolwrikangelased Kristof Linkruus — 22, Jaan Linkruus — 19 ja Albert Richelmann — 24 a. wana ning nendega koos ka autojuht Tõnis Walk, 33 a. wana. Need on teatawasti samad isikud, kes läinud pühapäewa hommikul Wiinistult—Tallinna tahtsid tuua 430 liitrit wäljamaa piiritust ning tabamisel kahel korral, Turboneeme piiriwalwe silmapilgul, piiriwalwurite peale rekordoni ja Kadrina läheduses, tabamise wolwrist tule awasid. Neid kinnitati seni kohapeal ise. Tallinna jõudes paigutati nad samal päewal keskwangimajja.

Wennad K. ja J. Linkruusid on, nagu kuuleme, ülekuulamisel seletanud, et nad piiriwalwurite peale lasknud pole ja seda teinud kaasas olew wenelane, kes autost põgenes ning keda nad ei tunda, ja kes juhtumisi nende autole sattunud. Ka autojuht pole neile warem tuntud olnud ning nad juhuslise auto Tallinnast wälja tellinud.

Piirituse kohta kõnelenud wennad Linkruusid, et nad selle rannas keskegilt tundmatult mehelt ostnud ning Tallinna tahtnud tuua. Autojuht kinnitab, et tema pole teadnud, et korwides piiritus oleks olnud. Üldse naitwad seletused, mille peale ametiwõimud kõige wähem rõhku panewad.

Ametwõimud on wennad Linkruuside ja A. Richelmanni wastu tõstnud süüdistuse sõjariistus wastuhakkamises ametiwõimudele ja tegi tapmiskatses, mis eest mehed õiguste kaotamisega 4—5 aastaks wangiroodu wõiwad sattuda. Autojuhi süü on kergem.

Siis on kuulda, et auto, millega piiritust weeti, mitte T. Walgi omandus ei olla, waid see mitmele isikule kuuluda. Tema olnud ainult osanik weoriistas.

Sõidul on T. Walk tarwitanud ühte wale numbrit ja nimelt nr. 630. Ta õige nummer oli 1051, ja et piiriwalwurid teel nägid ka nr. 105, siis on see seletataw sellega, et T. Walk numbrilaua ühe kohalt kõweraks keeranud ja nr. 105 ka paistma jäänud. Pole kahtlust, et sõiduriist konfiskeeritakse.

Peigmees lehekuulutuse kaudu.

Kuidas abieluhimuline naine raiskas oma raha.

Kaks wastupidist kohtuotsust.

Marie W. kaebas Johannes K. kohtusse petmise pärast. See juhtunud järgmistel asjaoludel: Marie W. lugenud tänawu warakewadel lehte ja ta silmad peatunud kuulutusel, kus keegi meesterahwas otsis omale eluseltsilist. Ta wõttis sule kätte ja saatis tundmata meesterahwale kirja. Ning siis saabus kohtamistund.

Marie W. on 44 a. ja see, kellega ta kohtus oli, 49 a. Nii siis paras paar. Just wõibigi kohe abiellumisele ning see otsustati kiirelt, sest aastates inimestel pole aega kurameeriba aastaid.

Marie W. kurdab oma kaebekirjas, et tulewane peigmees wiinud ta oma poole ja seal ta allistunud mehe soowidele. Muidu poleks seda kunagi juhtunud, kuid et meesterahwas tõotanud pühalikult teda „ära wõtta“, siis pole temal ka mõtet olnud keelduda ja keelata.

Ta ostnud oma peigmehele laulatussõrmuse ja nad läinud õpetaja Sternfeldi juurde ning lasknud end kihlata. Kohe selle järele küsinud peigmees temalt 200 krooni, et tal on poeg suur rammumees, saadetakse riigi poolt wäljamaale õppima, kuid riigi toetus on siiski kehw, waja omalt poolt lisa. Tema annud siis 200 krooni peigmehele poja rammu arendamiseks.

Paar päewa hiljem küsinud peigmees 280 krooni. Nimelt olewat wõtnud tema Suure tänawale korteri, kus nad saawad õnnelikult elama. Peremees nõudwat aastaüüri ette.

Ka selle raha annud ta oma peigmehele. Kuid selle järele läinud peigmees ja enam pole oma nägu näidanud. Waid nagu wälk selgest taewast saabunud kiri, kus ta teatanud, et enne pole ikka tunnud teda, mööd jäänud tundega ja leiab, et abielu ei sobi, sellepärast saagem jälle wõõraks.

Samal ajal saanud ka õpetaja Sternfeldt kirja, millega „peigmees“ palunud tühistada kihlused. Nad olnud juba kaks korda maha kuulutatud.

„Peigmees“ müünud laulatussõrmuse maha.

Asi tuli arutusele 7. jaoskonna rahukohtuniku juures. Kohtunik leidis, et Johannes K. on süüdi kelmuses ja raiskamises. Kelmuse eest ta mõisteti kolmeks kuuks ning laulatussõrmuse raiskamise eest aastaks wangi. Peale selle temalt mõisteti Marie W. kasuks 500 krooni.

Kaebealune Johannes K. ei jäänud selle otsusega rahule ja kaebas edasi. Asi tuli rahukogus teistkordsele arutusele neljapäewal. Siin wõitis kaebealuse kaitsja adwokaat Kuuskmann, et käesolewal korral pole kuriteo koosseisu, mispärast kaebealune tuleb mõista õigeks. Kui kaebealune loobus kosimisest, siis see pole pettus, waid tsiwiilseadustikus ettenähtud lubaduse täitmata jätmine. Sellepärast kingitused, mis tehtud sel puhul ja rahasummad, tulewad lahendada tsiwiilkorras.

Siin ei ole ka wõõra wara raiskamist. Laulatussõrmus oli kingitud kaebealusele, ta wõis teha oma sõrmusega, mida tahab.

Kaitsja palus kaebealust õigeks mõista.

Sellele waidles wastu Marie W. wolinik adw. M. Kurfeldt.

Rahukogu tühistas rahukohtuniku otsuse ja mõistis Johannes K. õigeks.

Maatüdruku kummalised seiklused.

Lapse tapmine. Kuidas petta arsti? Jüri töö ei kannud wilja.

Kõrwaline isik süüdlase asemel kohtuarsti ees.

Neljapäewal tuli rahukogus harutusele kohe naise protsess, mille asjaolud õige kummalised. Siin on süüpingil kaks Ingliste walla naiskodanikku Aliine W. ja Ida P. Esimene on tüdruk, teine aga abielunaine.

Aliine W. juhtus 1923 a. kewadel see õnnetus, et kurg tippus talle külla. Aprillikuus ta kukkus talli peal alla hobusele selga ja sai haigeks. Mis walud. Ja mõni aeg hiljem ta ainus uuesti talli nurka ning siin loomade läheduses nagu omal ajal püha Maarja tõi lapse ilmale. Aga temal ei olnud sellest-sinatest lapsest põrmugi hea meel, waid temas olid wastupidised tunded: häbi ja hirm. Wärske tegi häält. See, mida ta oli seni hoolikalt warjanud, kippus nüüd kisendama. Tüdruk pani ka wäikese suule ja hoidis nii kaua, kui wäike jäi waiki. Ta oli surnud, oli lämbunud. Siis ta määris pisikese laiba musta püksireide ja wiskas kraawi. Hiljem wõttis ta sealt, haaras kirwe kaenlasse ja peitis salaja tuppa. Raius külmetanud mättasse augu ja sängitas tite sinna.

Aga kuidas kisutid jutud. Need ei waugenud, waid aina kiskusid kaugemale kuni politseiwõimude kõrwu. Algatati juurdlust.

Nüüd oli Aliine mures, ta ruttas kaugu, kus warem teeninud, kus Ida ja Jüri P.-delt nõu. Kolmekesi peeti nõu ning eksimisena olwat oma kuu tagasi peremees Jüri. Tema ütles, et asi on halb, arst näeb ära, et tüdruk olnud rasedajalgne. Arsti wõiks petta sellega, kui nüüd tüdruk jälle lapse kannaks, mille keeganud Ei saaga ta uuesti läbraleks. See nõu meeldis kõigile ka Aliinele. Nüüd oli mureks ainult see, kust seda nii kiirele wõtta.

Peremees Jüri pöördis oma punakarwalise murre, waatas naise poole ja lausus, et tema oleks nõus seda waewa tarbima, kui see tuleb tüdrukule tuluks.

Tüdruk arwab, et see oleks ju wäga hea küll, kui nii tõepärast saaks kohe. Ta tegi kohe peremehega kaubad maha, et peremees saab selle waewa eest ühe sündri kartulaid.

Ja perenaine ei lausunud siin wastu. Perenaine pistis oma pea woodil padja alla, et ta kuulwad ei kuuleks seda asja. Tüdruk läks peremehega teise tuppa.

Peremees Jüri sai sündri kartulaid. Mõni aeg hiljem ruttas tüdruk arsti juure, et saada teada tulemusi. Kuid arst konstateeris, et Jüri töö pole kannud wilja. Mida nüüd teha?

Jüri waatas perenaisele. Ning nüüd wõttis perenaine Ida päästmise töö endale. Kui saabus tüdrukule kohtuurijalt kutse ilmuda ülekuulamisele ja ülewaatusele, siis ei läinud Aliine ise, waid perenaine Ida. Astus kohtuuurija kabinetti ja teatas, et olen Aliine W. Arst waatas ta järel ja konstateeris, et ta pole rasedajalgne olnud, pole sünnitanud. Asi lõpetati tüdruku wastu. Ta pakkus Ida P.-le selle eest 150-sendilise peasalli.

Kõik läks kuni 1927 a. Siin läks Jüri oma Idaga tülli. Ning wihahoos wõttis sule ja saatis kohtuwõimudele kirja, teatades, mis temaga Ida hakkama saanud. See Ida, kes oli tema juurest nüüd ära jooksnud.

Asi wõeti uuesti üles. Ning neljapäewal olid mõlemad naised süüpingil. Üks lapse surmamise ja teine selle warjamise pärast.

Aliine tunnistas enese süüdlaseks. Ka Ida P. ei salanud pettust kohtuurijaga, ehkas ainult üht: tema pole teadnud, et Aliine surmas lapse.

Kohtuotsus oli kirjutud mõnede tunnistajate hulgas ka Jüri P. Seadus lubas temal loobuda seletuse andmisest oma naise wastu. Ta kasutas seda wõimalust meeleldi, astus tunnistajate hulgast wälja, istus saali nurka ja jäi kuulama.

Kohus mõistis Aliine W. kolmeks ja Ida P. poolteiseks aastaks wangi.

Üheski koolis ja raamatukogus ei tohi puududa

Eesti Õpetajate Liidu kirjastusel ilmunud

noorsooraamatud.

Jutukirjastik.

Ch. Dickens: Kilk koldel	Hind	100 s.
Jack London: Põlev laev	„	25 „
K. Hänninen: Jäämere kangelane	„	100 „
J. Parijõgni: Laevapoisi päevilt	„	100 „
A. Conan Doyle: Kuidas brigader tappis rebase.	„	25 „
A. Conan Doyle: Kuidas brigader päästis sõjaväe	„	25 „
A. Conan Doyle: Kuidas brigadervallutas Saragossa	„	25 „
A. Conan Doyle: Lugu üheksast preisi ratsaväelasest	„	25 „
A. Conan Doyle: Brigaderi viimne seiklus	„	25 „
Anna Brigader: Pöialpoiss	„	25 „
Jack London: Pagan Otoo	„	25 „
A. Chamisso: Peeter Chlemill	„	50 „
Anni Swan: Olli elukool	„	150 „
J. Akuraters: Sulaspoisi suvi	„	75 „

Pealadu k.-ü. „RAHVAÜLIKOOLI“ raamatukauplused

Tallinnas Jaani tn. 6, pangamajas, tel 6-66
Harju tn., 48, omas majas, tel. 24-45

Täieliku Eesti keeles ilmunud raamatute nimekirja saadame koolidele tasuta.

Kes raamatute hinna rahas wõi markides ette saadab, sellele saadetakse raamatud äri kulul postiga kätte.

Eesti noored Argentiinas.

Buenos Airesis töötab ÜENÜ osakond.

Argentiinas asuwad eestlased on organiseerunud ja Buenos-Airesis moodustanud ÜENÜ Argentiina osakonna. Praegu on organisatsioon ruumid leidnud Buenos-Airesis Calle Riveral 1999, milliseb küll südalinnast weidi eemal. Osakonna juhatuses tegutsewad esimees H. Jõe, abiesimees H. Leppwalts, kirjatoimetaja W. Kreiwer, laekahoidja R. Söört, warahoidja A. Allo. Organisatsiooni ümber koondumine on wõrdlemisi elaw. On alus pandud oma eestikeelsele raamatukogule. Esimesed raamatud annetas ÜENÜ keskjuhatus, milliseb Argentiinasse wiis keskjuhatuse esimehe A. Meikopi wend, kes suwel asus Argentiinasse. Kohalikkude eestlaste seas kogutakse sealolewat eestikeelset kirjandust ja paigutatakse ühingu raamatukogusse kõigile eestlastele tarwitamiseks.

Neil päewil ÜENÜ keskjuhatusele saabunud kirjas saadawad ÜENÜ Argentiina osakonna ümber koondunud eestlased terwitusi kodumaalastele ja tänawad raamatute annetamise eest. Ühtlasi awaldawad lootust, et kodumaalased neid edaspidigi meeles peawad eriti kirjanduse alal, kuna wiibides wõõrakeelse ja -meelse rahwa keskel wajadus emakeelse trükisõna järele eriti suur.

20. juulil s. a. korraldas ÜENÜO Buenos-Airesis „Salon lago di gomo's“ esimese suurejoonelise kooswiibimise-peoõhtu. Eestlastest moodustatud näitetrupp kandis ette A. Tammanni 5 waatuselise näidendi „Kriis“, millest tehtud ülewõtete järele asjustades näitlejad osawalt on sõjenbanud kodumaa amaliku elu tegelasi. Peal esindati weel karakteritantse ja instseneeritud laulubega „mustlaste laager“. Osakonnal tegutsewad kaks orkestrit.

Ühingu juhatus palub weel saata neile mõned uuemad näidendid ja algupäraseid operetid, mida tahetakse Buenos Airesis lawastada.

Osakonna aadress on: Calle Rivera 1999. Buenos Aires, Republica Argentina.

Kodumaa ajalehtedest käiwad ÜENÜ Argentiina osakonnal „Waba Maa“ ja „Rahwaleht“.

Õnnetused ja kuritööd.

Sõjel walitsegu rahu! Laukupeo tän. nr. 11 ja Wilmsi tänawal nr. 13 leiwaküpsetajate peale tehti protokoll öise leiwaküpsetamise pärast, mis seadusega keelatud.

Mootor tegi müra! Sõiduauto nr. 240 juhi peale tehti protokoll awatud summbulaga Narwa maanteel sõitmise pärast, mille tagajärjel auto mootor suurt müra teinud, nagu seda politseinik tõendab.

Surm okste põletamisel. 23. sept. läks ...iitu wallas, Tõrwapõhja külas elutsew Maria Kuusk kodust wälja, lubades metsa oksi põletama minna ja jäi kadunuks. Eile ettewõetud otsimisel leiti Kuusk Anijal metsas surnult. Kuusk oli 65 aastat wana. Arst konstateeris surma südamerabandusest.

Wähemad määratused. Neljapäewal tehti protokolle: sõidumääruste rikkumise pärast 2, terwishoiumääruste rikkumise pärast 3, uniformita keerte tänawale laskmise pärast 5, wenautel reisijate wedamise pärast 1 ja joobnult tänawal rahurikkumise pärast 13.

Wähemate wargusete seeria. Neljapäewal registreeriti Tallinnas wargusteid:

Brindu Treial warastati Jõraeli tän. nr. 14 ehitustööde juures taskust uur 12 krooni wäärtuses.

Marie Koslowskil warastati Wabriku tän. nr 47 korterist 80 kr. raha.

Dawids Josel omandati S. Pärnu mnt. nr. 16 tööstusest masinaid 1.500 krooni wäärtuses.

Aleksander Jürgensonil warastati Raekojaplatsil wäljakäigukohas rahakott dokumentidega 25 kr. wäärtuses.

Hendrik Seppal warastati Narwa maanteel nr. 19 plekitööstusest kapist spiraalpuure 600 krooni wäärtuses.

Arseni Fominil warastati Roosi tän. nr. 2 lukustamata kuurist jalgratas 145 kr. wäärtuses.

Elfriede Grusdamil warastati Suhbe t. nr. 7 maja pööningult riided 94 krooni 20 sendi wäärtuses.

S. Tartu maanteel nr. 67 elutsewal Robert Killasel warastati taskust 10 kr. raha. Wargusest süüdistab kahjusaaja temale tuntud Walter R., kes kriminaalpolitsei korraldusesse anti.

Wene reisijatelennuki hädamaandumine.

Maandus Woka wallamaja juures.

Neljapäewal, kell 11 e. l., tegi Wene reisijatelennuk, mis teel oli Peterburist—Tallinna Woka wallamaja läheduses hädamaandumise. Lennuk maandus rannast umbes 5 kilomeetrit eemal. Täpsemad teated puuduwad, arwatawasti maandumisel õnnetust ei juhtunud.

SPORT.

Kergejõustiklased jatkawad tööd.

Palmberg ja Rähn juhiwad sisewõimlemist.

Waatamata kergejõustiku hooaja lõppemisele jatkawad kergesportlased siiski oma tööd, et walmistada ette tulewasele hooajale ning osutuda wõhusamaid saawutusi. Käesolewa kuu jooksul on „Kalewi“ kergesportlaste treening seisnud peaasjalikult sisewõimlemises, mida harrastatakse 1 tund nädalas. Nowembri kuus kawatsetakse sisewõimlemise tunde suurendada. Talwist ettewalmistust juhiwad tuntud kergesportlased Palmberg ja Rähn.

Tartu poksiskandaal tuleb Ekraweliidus arutusele.

Teatawasti esitas Ekraweliit Tartu NMKÜ-le arupärimise, kus paluti seletada, kas wastab tõele, et mainitud organisatsiooni kuuluwad poksijad wõistlesid Riia poksiklubiga tsirkuses ilma oma seltsi loata. Nüüd on Tartust saabunud wastus, kus NMKÜ seletab, et wõistlused korraldati lätlaste poolt ja et terwe rida NMKÜ poksijaid wõttis neist osa, waatamata organisatsiooni keelule. Järgmisel Ekraweliidu koosolekul mis lähemal ajal pidamisele tuleb, wõtab liidu juhatus asjas seisukoha. Arwatawasti järgneb sellele loata wõistlejate diskwalifitseerimine mõneks ajaks.

Käsipall.

Laupäewal, 26. oktoobril.

Keskkoolide käsipalli esiwõistluste korralised mängud jatkuwad laupäewal, seekord Sakša kultuurwalitsuse wõimlas Kaarli tänawal. Esimestena kohtawad naiste wõrkpallis Kaarli gümn. ja Sakša gümn. Meeste wõrkpallis Toomkool — Sakša realg. Korwpallis wõistlewad Westholmi gümn. —kommerts gümn. ja kolledž—realgümn.

Pühapäewal, 27. oktoobril

kohtawad samas wõimlas NMKÜ karikawõistluste sarjas kõigepealt meeste wõrkpallis Greif ja Puhkekodu. Sellele järgneb samade seltside naiskondade wõrkpalliwõistlus. Korwpallis tuleb kaks ägedat kohtamist. Kalew — NMKÜ lahing on oodatud kui kahe Tallinna parema korwpalli meeskonna kohtamine, kuna sellele lisaks Kuss — Trebela samuti kahtlemata esitawad ägeda wõistluse.

Eesti-Soome poksi maawõistlus 6. dets.

9. ja 25. now. katsematšid.

Eesti-Soome poksimaawõistlus kawatsetakse pidada 6. detsembril Tallinnas, Sakša teatris. Soome poksiliiduga on sellekohased läbirääkimised juba käimas ning on loota, et sealt saadakse nõusolek.

Maawõistlus tuleks pidamisele kaheksas kaalus. Eesti poolsete ettewalmistustöödega on juba alatud ning liidumeeskonna ettewalmistatawad treeningud hoos.

9. ja 25. nowembril tulewad kaitseliidu wõimlas pidamisele katsewõistlused, millel määratakse wälja kandidaadid eelolewa suurwõistluse jaoks.

Elaw osawõtt poksikohtunikkude kursustel.

Poksijaid enam asi ei huwita.

Poksikohtunikkude kursused, mis algasid neil päewil, on leidnud elawat osawõttu. Kursustel on mehi üle 15, peaasjalikult noored spordijuhid. Poksijad, keda asi esimeses joones peaks huwitama, moodustawad waid wäikese protsendi kursantide arwust.

Algawad kaitseliidu klassifikatsied laskmises.

Eelolewal pühapäewal algawad Londil Tallinna malewa klassifikatsied laskmises, mida ka tulewal pühapäewal jatkatakse. Osawõtjaid on palju ning on loota, et paljud klassifikatsied sooritawad, kuna suwe läbi hoolikalt tööd tehtud.

Kino.

Ajalooline film „Gloria-Palace'is“.

Praegu jookseb „Gloria-Palace'is“ ajalooline film, mis käsitab huwitawaid sündmusi Belgia ajaloolisel tagapõhjal. Armastuse, wihkamise ja wõitlusstseenid Flandrias on kaasakiskuwad. Filmi peakujusid kehastawad filmikuulsused Roman Colman ja Wilma Banky, wõluwam armastajatepaar, keda filmilinal üldse nähtud.

Kaks filmi „Grand-Marinas.“

Aileen Pringle, Lionel Barrymore ja Norman Kerry moodustawad filmis „Hõbimärk“ wana ja tuntud „igawese kolmnurga“. Intriigilt äärmiselt šabloonne ja kinolik, pakub film huwi haruldaselt hästi mängitud soomarikujuga ning müstiliselt süngete stseenidega, mis õnnestunud kunstiliselt täiel määral.

Teine pilt „Seelikukütt“ Harry Langdoniga, kujutab enesest üheksajaolist farssi, mis pole parem ega halwem kui kõik samalised Ameerika naljad oma koolsimiste, ootamatuste ja kukkumistega. Üksikud stseenid paiguti siiski naudiwad.

Häbi ja hirmu pärast...

Liina Männiku kuritegu.— Üine draama wannitoas. — Mis ütleksid wannutatud mehed?

Lapsetapja süütegu seltskonna südametunnistuse kaalule.

Me toome käesolewaga kirjelduse draamast, nagu igapäewane elu neid lawastab tihti. Lapsetapmise protsessid on meil sagedasti. Iga aasta leitakse kümneid wäikseid laipu, kelle surmas on kaastegew olnud lihase ema käsi.

See on nii wäga harilik ja igapäewane: kergemeelne mees jätab neiu saatuse hooleks, emaks saanud neiu kardab seltskonna naeru ja pilkeid, kardab teenistuskoha kaotust ja ülepääsematuid raskusi lapse kaswatamisega. Kui palgast ei jätku endale elamiseks, millega siis toita last? Ja noor ema teeb kuriteo oma liha ja were wastu, emasüdamega ja emaarmastusega arwestades metsiku teo.

Lapsetapja — see on ju mõrtsukas. Kuid on olukordi ja juhtumisi, kus südametunnistuse järele käies ei saa wisata kiwi sellele, kes seaduseparagrahwi järele on süüdlane ja wäärib karistust.

Kuidas tuleb hinnata allpool kirjeldatud Liina Männiku süütegu? — Meie põhiseadus näeb ette wannutatud meeste kohtu. Me usume, et ei ole tarwis oodata weel teist aastakümmet, et põhiseaduse nõudmine täidetaks.

Wannutatud meeste kohtus südametunnistusel on tihti teine seisukoht kui paragrahwil. Kuidas otsustawad meie lugejad Liina Männiku süüteo üle?

Wanemate ees oli tal hirm. Oma peremeest ta häbenes

Ja oma oodatawa lapse isale ei tahtnud ta öelda midagi;

ta teadis, et mees ei tunnusta omaks last ja nii kui nii pöördub hoolimatult ära.

Liina Männik jõudis weendumusele, et kõige parem on minna haigemajja ja seal ära oodata sünnitust. Tal oli saada puhkust ja seda kawatses ta kasutada selleks, et tähelepanu äratamata kaduda mõneks ajaks ära, tuua laps ilmale.

Kuid kolm nädalat enne aega sünnitas ta lapse.

Oma härraste korteri wannitoas, öösel, kui kogu maja magas. Wastsündinu karjus paar korda. Kohkunult pistis noor ema lapsele suhu paberist trapi, nii et laps jäi waikseks, päris waikseks.

Siin langes noor neiu minestusse. Kui ta jälle tuli meelemärkusele, nägi ta, et tema laps oli surnud.

Ta wedas end suure waewaga ukse poole, et jõuda oma tuppa, kuid meesti kaotas meelemärkuse ja wajus põrandale. Sealt leidis majahärra ta järgmisel hommikul ja lasi kanda woodisse.

„Ma sünnitasin lapse," ütles noor ema, kui ta ärkas minestusest. „Kus on mu laps?" — „Surnud!"

Inimesed olid leidnud wäikse laiba tardunult, suus paberitrapp.

Liina Männik toimetati haigemajja. Ta seisukord oli hulk aega kartustärataw ja Liina Männiku wastu alustati eeluurimist.

Kohtu-uurija wõttis ta wastutusele lapsetapmise pärast.

Ülekuulamisel oli Liina Männik kindel ja sõnakehw, kuid kohtu-uurija ujutlemiste peale hakkas lõpuks kõnelema. Kogu tema seletustest kõlas: häbi ja hirm, lisaks sellele äkiline meelemõistuse kaotus olid põhjuseks, et ta tappis oma lapse.

„Kuid miks et pöördunud teie enne sünnitamist wähemalt korbki lapse isa poole ja ei kõnelenud temaga oodatawa lapse üle?" küsib kohtu-uurija.

„Ma ei teadnudki ju, mis on tema nimi!

Ma õppisin teda tundma ülestõusmispühade ajal ja pärast kohtasime weel ainult ühe korra. Siiski läks mul korda saada teada tema nime. Kuid kui ma temale kirjutasin ja palusin kohtamisele, ei wastanud ta mulle üldse. Ta ühele minu sõbrannale, kes minu palwel läks tema juure, ütles ta ropput ja ajas selle tulema.

Paragrahw on ja jääb paragrahwiks.

Kohtu-uurija ja prokurör peawad Liina Männiku süüteo tõime, kohtusse. Siis mõistetakse kohut lapsetapja üle.. Sündmus iseenesest on selge, kaebealuse enese seletused näiwad usaldusväärilistena, tunnistajad wõiwad kõneleda ainult sündmuse eel- ja järelloost.

Häbis ja hirmus talitas noor ema.

Majarahwas ei tohtinud kuultaw, siis lõpuks ometi ta terwenes. Ametiwõimud olid asja wõtnud üles da lapse nuttu, see oleks tähendanud teenistuskohast äraajamist, tänawale sattumist. Seit meil on ikkagi weel wäljaspool abielu sündinud laps nagu mingi põlguse all. See on sama seltskonna kahenäoline moraal, kelle hulgast tulewad wäljaspool abielu sündinud laste isad.

Peab meeles pidama ka seda, et Liina Männik wiibis teo silmapilgul n. n. „lapsewoodi psühhoosi" all ja ei wõinud täielikult aru anda oma tegudest. Ekspert tõendab, et laps suri lämbumissurma.

Mis peab kohus tegema selle süüdlasega?

Seadku lugejad end olukorda, et nad wannutatud meestena on kutsutud kohtusse otsustama Liina Männiku saatust. Wannutatud meeste kohus wõib otsust teha südametunnistuse järele, waatamata sellele, et paragrahwi järele üks wõi teine tegu on karistataw.

Noor inimelu, tulewane kodanik sai surma. Mis peab sündima emaga?

Me palume lugejaid teatada toimetusele kirjalikult oma arwamistest.

Küsimus on küllalt wäärt seda, et kuulda rahwa südametunnistuse häält.

Kas süüdlane wõi süütu? — see on küsimus, mis tuleb otsustada, nii nagu seda oma südametunnistuse ja parema arusaamise järele otsustawad kohtus wannutatud mehed, kes rahwa hulgast on kutsutud tegema õiglast otsust.

Me awaldame lehes meile saadetud **arwamised** rahwa hulgast, samuti ka õigusteadlaste, kohtutegelaste, arstide jne. arwamised kirjeldatud juhtumise kohta.

Kas süüdlane wõi süütu?

Abielurahwas küsib nõu.

Aasta abieluterwishoidliku nõuandepunkti tegewuses.

Mis ajab inimesi nõu küsima.

Abielu terwishoidlik nõuandepunkt Tallinnas wõib eelolewal nowembrikuul tagasi waadata aastase tegewuse peale.

Asja algatajad eesotsas dr. med. J. Wilmsiga on nüüd asutuse tegewusega enam-wähem rahul, kuna möödunud aasta tõendab küllaldaselt, et elanikkond tunneb wajadust sellase nõuandekohta järele.

Nõuandepunktis on käinud nõu ja juhatust küsimas keskmiselt 2—3 inimest päewas, mil oli wastuwõtmine.

Nõuandekohas töötawate arstide poole on pööratud wäga mitmesuguste küsimustega. Enamalt jaolt on abiotsijad noorepoolne abielurahwas, kes pole hästi rahul endi abielu tulemustega. Ei ole lapsi. Miks ei tule laps?

Wärskeid abielunaisi huwitab küsimus, kas nad saawad lapsi wõi kas nende terwislik seisukord lubab kanda sünnitamise raskusi.

Omad mured on ka abielumeestel. Mõnedki leiawad, et just nemad on süüdi, miks perekond ei taha suureneda. Nõuandepunkti arstid peawad igale kriidma wastuse ja ka näitama teed, kuidas oleks wõimalik wiga parandada.

Mitmel juhtumisel on wanemad saatnud oma poegi ja tütreid nõuandepunkti wastust saama, kas nad on terwislikult kõlbulikud abiellumiseks.

See näitab, et arusaamine, selgitada enne abiellumist terwislikku seisukorda, on läbi löömas ka wanemate inimeste juures, kes muidu suhtuwad tagasihoidlikult uutele asjadele.

Sageli eksiwad nõuandepunkti ka inimesed mõnesuguste haigustega, millel pole otsekohest ühendust abielu küsimustega, lootes sealt maksuta rawi. Muidugi ei saada nende inimeste soowe täita ja nad juhatatakse wastawa eriarsti juurde.

Üks liik abiotsijaid, kes wäljamaal abielu nõuandekohtades õige rohkearwuline, on Tallinna nõuandepunktis seni puudunud: need, kes lapsi ei soowi. Kuidas raskejalgsust ära hoida, seda tunnewad abielupaarid nähtawalt teiste allikate kaudu, ja nagu näha, põhjalikult, sest ega muidu sündiwus püsiks nii madal.

Asjaarmastajast maadlejast tsirkuse akrobaadiks.

Mõnda Tallinnas wiibiwa tsirkuse artistidest. Direktori wiiest tütrest neli tsirkusekunstnikud.

Köietantsija, kelle kaks partneri surnuks kukkunud.

Sageli inimene, kui näeb tsirkuses köietantsijat jalutamas mitut inimest seljas kandes rahulikult mööda köit, wõi akrobaate, sooritamas üsal lae all laelamurdwaid salto-mortaale, mõtleb:

„Küll on raske nende inimeste leib!"

Ainus pööratus, ainus walesamm — ja artist, kes kõitis hullade huwi ning kelle iga liigutust jälgiti hinge kinni pidades, wõib lamada purustatud luu-liikmetega tsirkuse areenil.

Nende kunst on raske, nad teawad seda, et igapäew ootab neid surm, kuid nad sellele waatamata ei loobu oma elukutsest.

See on tsirkusewalm, tsirkusewõlu, mis hoiab neid kinni nende ameti küljes.

Artist ei saa elada plagisewa publikuta, häbaobtudeta ja rahwahulkade tormilise aplausita.

Tsirkus on magneet — kes on sattunud kord ta mõju piirkonda, see ei pääse enam. Tsirkuselurat hoiab inimese kinni seni, kuni wõtab ta hinge.

„Kuidas on nad sattunud tsirkusse?"

mõtleb nii mõnigi, waadates kas wõi praegu Tallinnasti wiibiwaid artiste nende esinemisel. Peale kunstratsutajate ja loomataltsutajate, kellest meil on juba juttu olnud, on hädaohtlikumad numbrid kaelamata köietrapitsioon ja akrobaatide õhusaltod. Akrobaadid, kunstnikunimega trupp Ameroni, on mõlemad ungarlased.

Trupi wanema, kelle partner uhkeid topeltsaltosid wiskab, õige nimi on Baudi Potoki.

Praegu on ta 27-aastane, sellest ajast tsirkuses töötanud seitse aastat. Sündinud Budapestis, hakkas ta tegelema spordiga juba noorr koolipoisina. Algul oli ta huwitatud jalgpallist, kuid hiljem siirdus maadlusalale, olles Ungari suurema spordiseltsi Mawi liige. Maadluses saawutas Potoki häid tagajärgi, olles asjaarmastaja, omad ka mitu aastat järjemööda Ungari maadlusmeistri tiitli juunioride klassis ja ka kerbuklassi päälsides oli tal hea nimi, kuna ta oli üks esimesi Ungaris.

Siis tutwus ta elukutselistega, kes andsid nõu akrobaadiks hakata, kuna selleks oli Potokil häid eeldusi.

Nii saigi asjaarmastajast-maadlejast elukutseline akrobaat — tsirkusekunstnik.

Mitu aastat töötas ta koos ühe suurema trupiga, kuni 1926. aastal ise oma käele asus. Sellest saadik muutuski ta partneriks Gabriel Remedi — noor, 19-aastane ungarlane, kes on temaga kaasas praegugi. Trupil oli ka kolmas liige, nii et

kogu ettewõte kandis nime trio Ameronis.

See trio esines kogu Euroopas, eriti suurlinnades, nagu Budapest, Stambul, Berliin, Hamburg, Wiin jne. Hagenbeck-Medrano tsirkusega esinesid nad ka Riias, kus kolmas trupiliige lahkus. Artistid on sunnitud esinema nüüd kahekesi, mis esialgu wastust teeb, kuna kõik numbrid on õpitud kolme jaoks. Muidugi on ette tulnud ka õnnetusi ja kukkumisi.

Berliinis esinedes lendas Potoki kiikumalt trapetsilt alla ja libises mööda saali parkettpõrandat sarnase hooga edasi, et hõõrumisest kõrwetas naha kogu seljal.

Nagu mõlemad Ameronid wäidawad, tuleb iga akrobaadi kohta

aastas keskmiselt kolm kukkumist.

Köietantsija Blondino, õige nimega Ludwig Berousček, on ka ungarlane, kuid praegu kuulub ta sünnipaik Tšehhi alla. Mees on praegu 27-aastane, esineb tsirkuses juba 16 aastat. Juba ta isa oli kuulus artist ning isa abilisena hakkaski esmakordselt esinema. Berouščekil on

kukkunud esinemiste juures alla ja saanud surma juba kaks partnerit.

1927. aastal Praahas sai nii surma ta õde, kes oli üks lugupeetumaid kunstnikke omal alal ja esines wana Austria keisrikojasti. Teine partner kukkus 1928. a. Kremnitzis ja murdis kaela. Praegu on Blondino trupis peale Berouščeki enese Medrano tsirkuse direktori kaks tütart. Sellepärast ei lubatagi teda esineda ilma wõrguta.

Tsirkusedirektori tütred on ka mõlemad kunstratsutajannad,

kuna artisti elukutse harilikult ikka wanemailt lastele üle läheb.

Koerad, kes elawad kasarmus.

Sidepataljoni bulldogg oskab riwiteenistust „paremini kui noorsõdur."

Koer jõuab Tallinnast Wärskasse kiiremini kui inimene raudteel sõites.

Hulkuwate wõi n. n. peremeheta koerte saatus on tawaliselt sama kurb kui peawarjuta ja kodutu inimeselgi. Kuid sageli naeratab nii ühele kui teisele õnn ja äkiline sauris, millest sarnane kodutu kinni haarab, wõib saada aluseks uuele ja paremale elujärjele. Paljud ei tea, et peale eraisikute, politsei- jne koerte on olemas weel ka n. n. „sõdurite koerad", kes elawad mingi wäeosa juures, kuid pole kellegi omandus. Nad on oma hulkumisteel sattunud kuidagi kasarmusse, sõbrustanud sõduritega ning sinna jäänudki.

Sarnasel puhul muutub koer sõna tõsises mõttes wäeosa koeraks,

ning harjub lõpuks sõduritega nii, et erariietuses isikut kasarmu piirkonnas nähes ärewusse satub. Loomulikult on ta sõduritele suur lemmik.

Sarnaste sõdurikoerte elu erineb tawalise koera omast samal määral, kui lihtinimese elu sõduri omast.

Nii elab praegu sidepataljonis, Lutri tänawal, üks sarnane koer, kes on muutunud rea aastate kestel pataljonis juureks asjameheks ja tähtsaks „isikuks".

Ta on bulldogg, haruldaselt inglaslikus näoga ja laisk, otsekui wana reamees.

Ning uhke nimi on tal — Lord. Millal wõi kuidas ta sattus pataljoni, sellest ei tea keegi. Kuigi et ta ei kuulu pataljoni nimestikku ega pole wõetud eelarwesse ta „toidu- ja seebirahaks", elab ta üpris priskelt, ning on suutnud muretseda omale üsna aukartustäratawa kehakaalu.

Omal ajal on sõdurid õpetanud talle ajawiiteks igasuguseid trikke,

millised teadlik bulldogg nüüd aga ainult walitud seltskonnale demonstreerib. Noorsõdurid — nende peale waatab Lord sama üleolekuga kui wanemad kaitsewäelasedki. Sellepärast on ta ka eriti lugupeetud üleajateenijate ja wanemate ajateenijate poolt, kes wabal ajal sageli noortele Lordi wõimeid demonstreeriwad. Ja — tõele au andes peab ütlema, et Lord wõib nii mõnegi tsirkusekoeraga trikkide poolest wõistelda. Koer oskab hüpata läbi rõnga, üle jala jne. Muidugi wõtab ta ... Kuid eriti selge on tal riwiteenistus.

Kui ütleb talle „walwel!", siis jääb Lord, nagu tõsine sõjamees kunagi, liikumatult seisma, nina püsti.

Käskluse juures „wabalt" ajab ta jalad harki, wehib sabajupiga ning pöörab ninna sinna peab. Ütled talle aga „pikali" siis on koer kohe maas ja liikumatu otsekui surnu. Neid koera riwilisi woorusi arwesse wõttes, soowitab nii mõnigi jaoülem oma wilumatutel noorsõduritel Lordist eeskuju wõtta ...

Kui pataljon kewadel läheb laagrisse, Jägalasse, siis on ka Lord seal.

Wahete-wahel kaob ta ära — siis on ta teinud retke linna, et waadata, kas on seal kõik korras ja kas linna jäänud kompanii ka hästi elab.

Samuti wiibib Lord ka peaaegu kõigil manöövritel.

Kui kewadel peeti Jõhwis suuri sidemanöövreid, siis sõitis ka Lord wahwasti kaasas, kannatades sulawas lumes külma ja märga.

Kuidas ta kuhugile saabub, see on saladuseks kõigile. Rongiga ta igatahes ei sõida.

Samasuguseid truid wäeosakoeri on muudelgi wäeosadel. Nii näiteks saadab üksiku eskadroni koer oma wäeosa koguni Wärska laagrisse, millise maa küllaltki aukartustäratawalt. Ja peagi sõidab wäeosa raudteel, kuna koer jala läheb ja siiski enne kohale jõuab.

Teine asi.

„Soowi mulle õnne, armas Peeter, mu tütar kihlas end härra Küsnaga."

„Wõimata, sain on ju segatud ühte kelmuse protsessi, mis ähwardab talle tuua wähemalt kaks aastat wangistust."

„Sa kuuled, mu wäimees ise arwab, et kõige enam 1 aasta."

Kes neist walitakse kuningannaks?

Kui juba on kuningannade moetus, siis olgu, nii arwawad Kalifornia elanikud ja walimad nüüdsest peale igal sügisel endile n. n. „wiljalõikuse kuningannad." Meie pildil kaheksa iludust, kes kõik tahaks saada kuningannaks.

Kui töötatakse üle jõu.

Närwilise wäsimuse põhjused.

Kas toob ülelligne töötamine kaasa närwilist wäsimust? — Igaüks annab wõiwat järeldada jaatawat wastust sellele küsimusele oma enda praktilistest tähelepanekutest, kuid arwestades asja puhtteaduslikust seisukohast, leiame, et olukske sarnane otsustamiswiisiga tihti walesest. Täitsa terwe inimene wõib wäsida üle jõu töötamise tagajärjel kuni uinumiseni. Pärast tarwilikku puhkeaega on tal aga jälle wõimalus edasi töötada.

Kuid on ka neurasteenikuid, ehk haiglaste, äralurnatud närwidega inimest, kellele iga wähemgi närwide pingutus käib üle jõu. Nad sarnanewad hobusele, keda on sunnitud liig rohkesti töötama ja kellega sealjuures halwasti ümber käidud, sundides teda piitsa ajamisel uuele tööle piitsa abil. Sarnane hobune, kui ei parane ta seisukord, saab nõrgaks, ei saa üldse töötada ja kukkub. Alles pikema parandamisaja järele wõib teda uuesti rakendada tööloomana.

Ka inimene on tihti sunnitud wiibima

olukorras, kus talt nõutakse enam tööd kui ta anda suudab,

ning sarnastel kordadel ilmuwad inimesele närwilikkuse ikka haiglased nähtused. Inimese loomus igatseb töötada rahulikus olukorras, wiibides asja juures täie andumuse ja huwiga. Ei ole need tingimused täidetud, muutub inimene närwilikuks. Arst muutub närwilikuks, kui ta ooteruumi kogub liig palju kannatamatult ootawaid haigeid, ja ta ei saa enam wõimalust waadata korralikult läbi ühtki nendest. Ka

inimesed, kes on oma elukutse walinud walesti,

kannatawad närwilikkuse all. Närwilist wäsimust aga ei tule, kui inimene töötab õnnelikult walitud ameti juures, omal kohal. Inimeste loomused on mitmesugused, üks nendest ihkab waikist, rahulikku tööd, teine sellewastu jälle elawamat tegewust. Ärimees, kes armastab ja tunneb oma ala, wõib ööd läbi rehkendada äriraamatute kallal, ette wõtta ärireise, ilma et tunneks wäsimust. Sunnitakse aga sama ärimeest tegewuseta olekule ehk waiksele ja ühetoolisele tööle, siis ilmuwad ta juures kohe närwinõrkuse tundemärgid, ja ta tunneb ennast äärmiselt õnnetuna.

Ainuke abinõu seisukorra parandamiseks on muidugi tagasipöördumine endise töötamiswiisi juure. Hea harjutamise, korraliku toitmise ja muude elutingimuste juures wõib inimene harjuda isegi weel suurema tööhulgaga päewa jooksul. Oma loomusele wõõral tööalal aga jääb ta ruttu kõngu.

See on hoopis iseäralik nähtus, millega tuleb tegelikus elus wäga arwestada, kuid millel pole õieti olulist ühendust üle jõu töötamisega ja sellest tulnud wäsimusega.

„Wajame 150 uut filminäitlejat".

Kuid puuduwad õpetajad.

Jälle wäike äri filmihaigete arwel.

Samal ajal kui filmide walmistuse alal oma hiiglakapitalidega esirinnas seiswas Ameerikas seni ainult Saksamaa on suutnud midagi korda wäärilist wõistelda, püüawad ka Inglismaa ning mõned muud maad endile kuskil kohta selle alal. Meie kõneti häid filme wõib walmistada waid parimate ja kõige kallimate tehnikaste ja kõige suurema kapitali abil, mis on [illegible] — kus nad [illegible] tühjalt —

kaugel taga järjest edenewast tehnikast ja ja kunsti wiimastest saawutustest,

Ka Eestis on tehtud mõni katse filmi alal. Et need wähemalt kahjuga ei lõpeks ja kogu endid rahaliselt ära tasuks, on harilikult ainult wõetud eestlastele tuttawad teemad, eriti sellised, mis rahwuslikku tunnet õhutaks ja ühtlasi [illegible] poolehoidu wõidaks. Ka selleski suunas tegutsemine annaks muidugi juurdepaneid tulemusi, sest rahwustunne on eestlastel tõesti suur, — kui aga filmide mäng ja tehniline külg oleks rahuldaw. Ei saa muidugi ettekujutada, et ülbkuga dramaatilist kontseid mitte waikestes oludes teaks filmikeit ette korda wääriliselt suurfilmiga.

Kuid meil püütakse teatud ringkondades asja walgustada nii, nagu wõiks „Eesti film" peagi jõuda rahwuswahelise tähtsuseni, kui meil küllalt oleks selleks, kui meie püüaks teotada poolehoiuga ja muidugi ka majanduslikult

meie — eestlaste elu kujutawaid filme.

Hiljuti hakkas ilmuma ajalehtis kõmurikkaid kuulutusi, kus teatatakse, et korraldatakse neljakuulised filmikursused, ettewalmistuseks eesti filmi „Mahtra sõja" lawastamiseks. Kuulutustes teatatakse pääsu wälismaile — kas filmide wõi filmitegelaste, kellest on seisjuse tõttu raske aru saada, ning toonitatakse paljulubawalt: „Kutsuke kõik, kes soowiwad oma wõimet filmis lodu- ja wälismaadel miljonitele sõltatele demonstreerida, asjadalt ennast kursustele üles andma."

Kuigi õppejõudude hulgas, kellede nimestik awaldati ajalehtis, pole ühtki läbi lõõnud filmitegelast, küll aga rahfesti inimesi, kellel filmiga pole midagi ühist, astus siiski üks meie kaastöölistest, keda film huwitab, mestawasse büroosse sisse, et asjast lähemalt kuulda.

Mida siis kawatsetakse meil nüüd ettewõtta, kus kõik senised filmid osutusid waid enam wõi wähem ebaõnnestunud katseteks?

Laseme jutustada meie kaastöölisel:

Astun sisse uue filmikursuse büroosse, Rataskaewu tänawal. Mind wõtawad wastu jällegi

senised Eestis filmi alal tuttawad näod.

Ümberringi toolidel read noori tütarlapsi ja poisse, kes tulnud selleks, et end sissekirjutada filmiõppustele. Neljast-wiiest noormehest waid üks, kes soowib suud järelekuulamisteks lahti teha, kuna mures kal pea ühes juuksekarwaga wõbiseb nagu malaariahaigel. Teised seisawad tawalise peiguliinlise ilmega ja kuulawad wastuwõtjate juur seletusi filmiõppuse tähtsuse kohta. Preilid on weidi agaramad ning päriwad mõndagi.

Selgub, et õppus kestab neli kuud, neist kolm ühiseks ettewalmistuseks „Mahtra sõja" filmimiseks. Juba ühe kuu järele öeldawat, kellest asja saab, kellest mitte. Õppemaks 10 krooni kuus. Mõned poisid pramad maksu natuke palju, ja hakkawad tingima. Andekamatele alandatawat maksu, seletatakse:

Kursustel õpetatawat peaasjalikult filmi tehnikat,

ning õpetajaks olewat hra Lepper. Tulewat „filmidumada" maskiõpetajat, kes muuleks ja lagu aeg liigub ümber laudade, tutwustatakse uustulnukatele. Ta ei kõnele kellegagi ega awalda näolgi mingit huwi filmiharrastajate pere wastu.

Ed. Wilde saawat seletust andma oma „Mahtra sõja" tüüpide kohta, W. Tolk: [illegible], P. Kangro-Pool andwat oma seletusi. Tal olewat hea menu teatri alal. Miks ta ei wõiks ka filmi alal hea olla?

Kolme kuu pärast — nii seletatakse — algab Mahtra sõja filmimine, mis kestab umbes aasta. Wõtuplatsid tegelast wajatakse linna. Talwekuudel küll waid mõnikümmend, suwel aga rohkesti. Wäljamaalt tulewat nõutajat, kellele tulewat maksta kõrget palka, ja selleks ajaks peab näitlejate wahel [illegible] ettewalmistatud olema. Et „Mahtra sõjas" ette tuleb ka palju wõitlusstseene, siis annab hra A. [illegible] õppetunde. Õppust on neli päewa nädalas, kella 7—10ni.

Juba üle 80ne isiku on end üles annud kursustele. Tahetakse saada 150. Kuu aja pärast siis wast eemaldatakse [illegible]. Kuid wõib olla wõetakse weel palju juure. Tahetakse waid „tüüpe", nii noori kui ka wanu. Imestan, miks pole wastuwõtjate hulgas, kus filmaharjuwad waid seni ebaõnnestunud filmide peategelased, ühtki,

kes ka kohe terawa pilguga ära määraks, kes on wastuwõetaw ja tarwilik „tüüp",

kes katsetaks wastuwõtmisel, kas inimene üldse kõlbab mängu ja eriti filmiaparaadi ette. Ei, selleks peab maksma raha ja ohwerdama aega, et kord saaks filmis esineda „õhuna" — statistina, sest loomulikult pole mõeldaw, et üks algaja saaks filmis mängida [illegible]. Ja kui tal iebe lastaks teha — siis poleks sellest filmist siiski mitte asja. Samuti on imelik, kuidas hra L., kes on lektoriks, ja kes suurte lootustega kord siirdus Saksa filmi, ikal sealt midagi ei suutnud saawutada.

Praeguse filmikursus, mille ümber, nagu seletatakse, olewat kogunenud kõik senised filmitegelased, olgu see K. Marska, M. Lepper, W. Päts ja built wisi, mitte midagi ütlewaid suurusi nagu G. Bihlak, K. Laas, Popsil, A. Zurich jne. jne., — olewat wõetud mitte õppeasutuseks, waid ettewalmistuskursuseks filmile „Mahtra sõda". Kuna meil osawõtjal, kel jääbki lootust pääsemiseks statistina sana filmi, olgu siis puumõõgaga ratsuma wõi kirkaga pelema,

nelja kuu jooksul oma 40 krooni „kooliraha" tuleb maksta,

et siis selle eest mõned wilerad pennid teenida filmis esinemisega, siis peaks ettewõtet siiski hindama waid kui teatud õppeasutust, kus inimene maksab selle eest, et ta teatud alal mingisuguseid teadmisi ja kogemusi omandab, millede abil ta wast hiljemalt teenistust wõiks leida. Siin on aga seda raewalt loota, kuigi tõotatakse, et peale „Mahtra sõja", millel wälismaile, kindlasti aga Wenemaale, kuid ka Saksamaale ja Rootsimaale, aga wõimalik ka Prantsusmaale ja Inglismaale minek olewat kindlustatud (millega?), tulewat weel teisi filme küllalt tegemisele. „Mahtra sõda" olewat waid algus.

— — —

[illegible], et need mõnikümmend krooni peab kulutama kursuste õppimise peale ning kahkuise „kuulsusetrepi" esimeselt astmelt. [illegible] näen weel paar pikkat, kel pole nähtawasti küllalt julgust astuda [illegible] „Eesti Hollywoodi" [illegible] on mees, kes [illegible] kõige lahkema [illegible], ning [illegible] paltukraesie, astuwad [illegible] — mis oma wiheste pennidega kõndima mitte millegisse suunduwat olkalist raha.

Inglise kuningas arwudes.

Inglismaal on ka statistika muutunud omaette spordiharuks, mida seal tulisest harrastatakse. Nüüd, wiimati, on Inglise kuninga operatsiooni puhul tellinud ka tema majesteedi sõjaliste teenete statistika. Andmetekogumise tulemuseks oli, et kuningas on wastu wõtnud 451 sõjawäeparaadi, käinud 320 korda sõjawäe haigemajades ja külastanud 200 korral laskemoona tehaseid. Edasi on kuningas osa wõtnud 49 heategewast konwerentsist ja 56 hommikusöögist ohwitserkonna keskel, on 1500 korral wõtnud osa läbirääkimistest, 7 korda sõitnud üle Inglise kanali, ja surus piduliktudel kordadel 50.000 patrioodi kätt. Ja ka elutarwete kindlustamise sõja ajal olewat kuningas olnud kõigis asjus esimene, wähemalt nii teatab Londoni ajakirjandus.

Emä ja laps.

Tuntud Saksa naiskunstnik Pezholt on walmistanud riidest nukkude grupi „Ema ja laps", mis sai Berliinis üldise tähelepanu osaliseks.

Kuhu jääwad nõelad?

Asjad, mis määratud häwinemisele.

Eestis kaotatakse iga päew miljon mitmesugust nõela.

Eestis kaotatakse igapäew miljon nõela — see ütelus näib esimesel hetkel olewat uskumatuna ja põhjendamatuna. Kes on neid nõelu siis lugenud? Loomulikult pole neid lugenud keegi, ega saagi lugeda.

Nõelte arwu wõib kindlaks määrata ainult tollistatistika andmete järele, mis näitawad, kui palju weetakse meile igal aastal nõelu sisse wälismaalt.

Meil Eestis seni weel nõelu ei walmistata, kuna see nõuab kulukaid sisseseadeid ja Saksa, Inglise, Prantsuse ning Ameerika suured nõelawabrikud, mis juba wanad suurtööstused, hoiawad enda käes kogu maailma turu. Kuidas jaabub aga kohutaw arw — miljon nõela igapäew kadumiseks, selleks wõib igaüks ise statistikat teha.

Kuigi tolliameti andmete järele 1928. aastal on meile wälismaalt sisse weetud nõelu järgmiselt:

õmblusnõelu 1903 kilogrammi, õmblusmasina nõelu 71 kla., koti- ja kudumisenõelu 1228 kilogrammi ning traatteoseid, kuhu hulka on arwatud wedrunõelad, nööpnõelad, juuksenõelad jne. — 274.619 kg.

Need arwud on wõetud, nagu juba öeldud, 1928. aasta kohta, kuid sarnased on nad keskmiselt igal aastal, nii et nendega kui ühtlawate üldandmetega opereerida wõib. Waatame nüüd,

kui suureks tõuseb igal aastal sisseweetud nõelte üldarw.

Õmblusnõelte pakk, kus sees on 25 nõela, kaalub ümmarguselt kaks ja pool grammi. Kui maha arwata pakkimine, jääb grammi umbes kaheksa nõela. See teeb kilogrammi 8000,

aastane sisseweedu seega ligi kuusteist miljonit nõela.

Õmblusmasina nõelad on muidugi tunduwalt raskemad, selle tõttu läheb neid grammi wähem, umbes 4—5 tükki. 71 kilogrammi kohta teeb see wälja 850.000 tükki.

Kotinõelte arw oleks samasuguse arwestuse põhjal ligikaudu üks miljon.

Hoopis raskem on aga leida nööpnõelte, juuksenõelte jne. arwu, kuna nad on arwatud traatteoste hulka, kuhu kuuluwad peale nende weel igasugused traadist walmistatud esemed. Kilogramme on kokku 274.619. Wõtame umbkaudseks arwuks igasuguste nõelte peale sealt ühe neljandiku, mis küllalt tõenäoline on. See teeks üle kuuekümnetuhande kilogrammi, mis annaks nõelte ligikaudseks arwuks neljasada miljonit.

Seega weetakse meil iga aasta sisse umbes 417 miljonit nõela, kui arwu miljonilisegi täpsusega wõtta.

Et sarnane kohutaw nõeltearw iga aasta ühesugune on, tuleb sellest, et nõelad purunewad ja et neid kaotatakse. Kui eeldada, et teatud arw nõelu igal aastal kusagile seisma jääb, siis wõime öelda, et kadumisele on määratud neid igapäew umbes üks miljon!

Mõistatus on aga, kuhu kaob sarnane suur nõeltearw?

Igapäew kaob miljon nõela — seega peaks kogu Eesti olema juba üksainus suur nõeltepadi!

Iga asja, mis tarwitamiskõlbmatuks muutub, oskame me ära kasutada. Wanad riided, kaltsud lähewad paberiwabrikuisse, plekist walmistatakse uut plekki jne.

Nõel aga kaob lihtsalt ära!

Juba koolipingilt teame meie aga, et ükski asi ei kao iseenesest. Samuti peab olema lugu ka igasuguste nõeltega. Waatame siis, kuhu jääwad nad. On üsna loomulik, et kaugelt suurem osa kaotatud nõelu satuwad maapinnale, olgu nad siis warem lebanud paberikorwis, pühkmete hulgas põrandal wõi kusagil mujal.

Ja kui nõel on juba maapinnal, siis pole tal elupäewi enam palju.

Keegi Inglise õpetlane, keda huwitas nõelte kadumise küsimus, uuris wälja, kui kaua wajab selleks iga nõelaliik, et lõpulikult häwineda roostetades. Mainitud õpetlane leidis, et näiteks harilik juuksenõel kõduneb 145 päewaga, kuna tugewamast materjalist walmistatud õmblusnõelad kuni kümme kuud wastu peawad, enne kui nad lõpulikult roosteks muutuwad. Mis puutub aga wiimasesse, siis ühineb see osalt mullaga, osalt kannab teda laiali tuul — ja

nii muutubki igapäewane, kaotatud nõelte hiiglaarw lühikese aja jooksul eimiskeks.

Sarnane on nõelte saatus.

See suur wäärtuste kadu, mis tekib kaotatud nõelte häwinemisel, on mitmel pool tõmbanud enesele majandusteadlaste tähelepanu. On püütud teid leida, et wähemalt osagi sellest kaotsiminewast warandusest päästa. Nii on Saksamaal asutisi, kus igasugused pühkmed ja prügi hoolsasti läbi sorteeritakse ning kõik, mis wähegi kõlbulik, wälja wõetakse.

Hiigla elektromagneedi abil püütakse sealt wälja ka kõik nõelad ja muud traatesemed,

et neid hoida roostetamise ja häwinemise eest. Neist luuakse uued metallwarad.

Meil, Eestis, on pühkmeid seni weel üsna wähe osatud kasutada. Kuid enam kui kindel on, et kord aeg saabub, mil ka meie oma kaotatud nõelad pühkmehunikuist wälja otsime ja uuel kujul ringkäiku laseme.

Henri Ford koolipingil.

Maailma rikkaim mees, autokuningas H. Ford külastas hiljuti kooli, kus poisikesena ise pinke kulutas, s. o. oma alghariduse sai. Tagaplaanil, paremal — H. Ford ja tema ees poeg Edsel.

Hobune — äraiganenud nähtus.

Pariisis on hobune warsti nii haruldane, et kui pariislased tahawad teda seal näidata oma lastele, siis peawad nad lapsed [illegible] loomaaeda, ja ühtlasi julgustama neid, et nad sõandaksid astuda selle haruldase looma lähedale, teades et hobune ei hammusta.

Nimelt tahetakse Pariisis tulewast 1. jaanuarist panna maksma määrust, mille järgi kõik hobuwankrid ja käsikärud peawad kaduma tänawailt. Nii jääks siis Prantsuse pealinn ilma hobusteta, kuna hobuse sõit kui ajast ja arust läinud nähtus takistawat ainult uuodsat kiiret liikumist tänawal. Pariisi linnaisad lepiwad küll esialgu ainult uuenduse osalise maksmapanekuga, keelates weowankrite liikumist ainult kella 10 hom. kuni kella 5 p.l. Hobuse — selle inimsoo kauaaegse teenija — huwides oleks muidugi kõigepealt selle ettepaneku peadne wastuwõtt.

2 krooni 25 senti maksab „Rahwaleht" 3 kuu peale.

Kas wõidab inimene surma?

Elu on liig lühike! — Inimsoo igawene unistus. — Raadio kõrbes. Teadus uute ülesannete ees.

Kõnelus sädetelegraafi leiutaja G. Marconiga.

Itaallane Marconi, üks praeguseaja genialsemaid leidureid, awaldab oma arwamust inimsoo edasipidise arengu kohta järgmiselt.

„Kui teadusest loodetakse et ta jaksab lõpulikult päästa meid wanast needmisest „palehigis pead ka oma leiba sööma," — miks ei tohi meie siis loota temalt, et ta wõiks päästa meid ka meie kohal alatasa rippuwast surma needmisest?" selle küsimuse on juba üles seadnud wäga paljud.

Kuid wastata wõib siin ainult asja suureeni läbi katsudes, ja äärmise ettewaatlusega. Carreli katsed kunstlikkude rakukeste toitmisega ja Steinachi inimesenoorendamine uute näärmete sisseistutamise teel on selle küsimuse lahendamisel [illegible] ainult tühjad sõeb tuules.

„Kas usute te ühes Bernard Shaw ja Henry Fordiga, et inimese elu maa peal on liig lühike?"

„Elu on tõesti liig lühike,"

wastas Marconi kurwalt, „kuid ma usun siiski et terwishoiu ja arstiteaduse uuemad leiud annawad meile wõimaluse pikendada meie eluaastaid kaugelt üle 70. Meie rahwapõlwele aga tulewad need leidused liig hilja."

„Kas usute, et surm tähendab täielikku häwinemist?"

„Ma ei suuda leppida täieliku häwinemise mõttega. Ka muutmatud loodusseadused ei saa wiia kooskõlla elu funktsioonide täieliku kadumisega."

„Mis usute üldse edu?"

„Ja muidugi. Edu on kahesugune. Esimalt wähendab ta inimeselt nõutawat töö hulka ja teiseks kergendab ta läbikäimise abinõusid. Masin wõtab järkjärgult üle kõik inimese töö oma peale. Esimalt loobusid orjad laewadel, selle järgi teisi ülesse purjed, ja nüüd—? Meie teenistuses on aur ja õli. Nende asemele tõotab ehk peagi astuda elekter.

Teine küsimus on, kas muutuwad inimesed selle läbi õnnelikumaks, sest õnn ei olene mitte tsiwilisatsioonist. Kuid me tsiwiliseerime kahtlemata ikka enam ja enam. Läbikäimise abinõude suurenemine wõtab ära kauguse, ligendab rahwaid üksteisele ja kitsendab arusaamatusi. Lähemas tulewikus on mul juba wõimalik istudes Londonis sel toolil wabalt kõneleda Austraaliaga, just nagu te wõite praegu awatud akna kaudu kõnelda tänawal kõndijatega. Kõike sündmusi wõib praegu lewitada traadita teel ilma [illegible] kauguste. Senised „isoleeritud", nagu näiteks Kanada, pole seega enam sugugi isoleeritud, s.o. nad pole meile enam kõrwalised ja kauged. [illegible] wõib anda oma juhatusi raadio kaudu nüüd ka kõige kaugemasse kõrbe oaasesse. Merehädas olewatel laewadelt kostawad nüüd igapäew S.O.S. appihüüded,

kuigi ma saatsin esimesena traadita teate ilmaruumi alles 25 aastat tagasi!

Kuna raadio muutub kõigile ikka enam ja enam kättesaadawamaks, saame peagi wõimaluse

kõneleda wabalt iga oma sõbraga, wiibigu see kus ilmajaos tahes.

Helifilm wõimaldab meile jätta praegu alles ilmalesündimata pärastistele rahwapõlwedele järgi kõik teated meie eo ja arengu kohta sõnas ja pildis. Ka meie hääl ei kao — teda wõidakse kuulda weel aastatuhandeid! Wõttes arwesse seda kõike, ei näe ma, mispärast peaks keegi wõima weel otsustada pessimistlikult inimsoo arengu üle!

Teaduse kaks suuremat kilomeetriposti on esmalt keemiline aatomite purustamine, ja teiseks — elektrilainete edasisaatmine kauge maa taha traadita teel.

Need leidused ei sünni mitte ühe ja ei ka kümne aastaga, waid tulewik toob nad ise ühel päewal siiski ootamatult. Üksainus sõnum wõib tulewikus ajada üle suure ookeani hiiglaautiku nagu „Leviathan" wõi „Bremen". Ühelainsal pliiatsil, (Marconi wõttis oma taskust imepisikese pliiatsi) umbes nagu see, on jõud tõsta üles mitmetonnilisi raskuseid. Ma ei ole sugugi mees, kes ennustab järelmõtlematult. Kui seletasin 28 aasta eest, et mul on kawatsus saata teateid üle Atlandi ookeani, siis peeti mind ainult waimuhaigeks ehk kõigeparemal juhtumusel tühjaks unistajaks. See unistus täitus aga omati. 1914 aastal ütlesin ma: traadita telefon on leiutatud praktiliselt, ja me lõikame selle leiduse wilja. 1924 aastal tähendasin, et tulewik tõotab meile üleminekut pikkadelt raadiolainetelt lühikestele. Ja juba nüüd on tähendanud keegi kriitik, et see

wabatahtlik tagurpidiminek raadioasjanduses on wõimaldanud meile suurema praktilise eo.

Lühikesed raadiolained on nüüd loonud eeskujuliku ühenduse Briti asumaade wahel. Üldse, lühikeste lainete sisseseadmisega on tehtud enam ruumi maailma eetris.

Üks minu täitunud ennustus oli, et pilte ja käekirja wõib hakata edasi saatma traadita teel. Praegu edendab see leidus nii hästi ärielu, ja aitab ka paremini selgitada suuri kuritegusid. Kurjategijatel ei ole enam rahu [illegible] kui iga kurjategija pilti wõib sekundikiirusega laiali saata kogu ilma politseiametitele."

„Kas oli Einsteini relatiiwsuse teoorial mõju teie leiutistele, eriti raadio leiutamisel?"

Marconi naeratas.

„Ma teen tegemist enam praktiliste asjadega.

Einsteini leidus ei puutu mu töösse otse-

Haige magu.

Moodsad arstimiswiisid.

Maowedeliku uurimise tagajärjed.

Terwe magu teeb oma liigutust ülalt alla, soolte suunas, kuna haiglane magu wõib töötada ka wastupidiselt, s. o. toimetada allaneelatud toidumaterjali uuesti wälja suu kaudu. See nähtus, s. o. oksendamine ei allu inimese tahtele, sest aju käsutada on kõigest üks wäikene osa oksendamiseks tarwisminewaid musklid. On inimesi, kes tõendawad, et nad wõiwad oksendada wabatahtlikult, kuid igatahes peawad nad enne seda endal kunstlikult wälja kutsuma wastikuse ettekujutuse ja tunde.

Oksendamise tsentrum
asub peaaju ja selgroo-üdi wahel olewas üdijatkus, kust lewineb oksendamise korral teatud närwide pinewus. Tõmblemine leiab aset maos, söögilööris, wahenahas, kõhumusklites. Täitsa terwe inimene saab oksendada ainult pannes oma sõrmed kurku, ehk alla neelates mingit oksendamist wäljakutsuwat ainet, näiteks wasewitriooli, ehk ka sisse pritsides apomorfiini. Kui makku on sattunud mürk, wõi rikutud toiduained, wõi on magu liig täidetud toiduainetega, siis saab teda kergesti wiia kuni oksendamiseni. Lapsed ja närwilised naised oksendawad samuti kergesti. Oksendamine iseenesest ei ole muud kui mao loomulik enesekaitse allaneelatud kahjulikkude ainete wastu.

Närwid, mis lõpewad mao ilanahkades, saawad ärritatud, kui makku satub mingi kahjulik, sööw aine. Sellepärast leiamegi oksendamist peaasjalikult

mürgituse
kordadel, ja ka alkoholimürgituse juures, eriti neil inimestel, kes pole harjunud alkoholi tarwitamisega. Oksendamist kutsuwad wälja ka mitmesugused meie ja tsingi soolad, kui neid alla neelatakse. Paljudes taimedes on leida

seebiollused,
„saponiine," mis tekitawad samuti, kui nad satuwad maosse, oksendamist. Bensiin, petrooleum, arsenik, woswor on rugewa oksendamise põhjuseks.

Suuremalt osalt kaebatakse aga oksendamise korral, et magu wõi mao ümbrus liig „täis" on. Wahel aga tuntakse ka walu. Walu iseloomust ja kestwusest, ja tema muudest tingimustest teab arst alati kindlaks määrata haiguse ja hädaohu suurust.

Tõsise haiguse korral on
mao mahlade uurimisel
äärmiselt suur tähtsus. Terwe magu eraldab ainult wähesel määral seedimismahla; kuna mahla liigrohkus ja iseloom lasewad juba teha tähtsaid oletusi mao terwislise seisukorra kohta. Isikutele, kelle mao haigust tahetakse uurida, antakse

proowitoitu:
hommikusöögiks 300 grammi lahjat Wene teed ja 50 grammi saia, ja lõunasöögiks üks taldrikutäis wedelat lihasuppi, 150—200 grammi rasket beefsteaki ja 150 grammi kartulipüreed, ja õhtuks 100 grammi saia ühes wõiga, 80 grammi suitsuliha, ja 2 tassi teed piima ja suhkruga. Pärast „proowisööke" puhastatakse magu niinimetatud „maowoolikute" abil; see sünnib peale hommikusööki juba kolmweerand tunni pärast, lõuna järele 4 tunni pärast ja õhtusöögi järele — järgmise päewa hommikutundidel.

Maowoolik on umbes 1 meetri pikkune ja weidi enam kui ½ sentimeetri laiune pehme kautshukitoru, mille alumine ots on hästi tömp. Haige istub toolil ja tõstab oma pea üles, lastes wajuda teda weidi tahapoole. Wooliku ots pannakse haigele suhu ja nihutatakse üle keelepära tahapoole. Haige teeb neelamisliigutuse, mille järele wooliku ots libiseb nagu iseendast alla makku. Seedimiswedelik ilma ülejäägita tuleb maost wälja wooliku kaudu. Uurides seda maowedelikku teeb arst kindlaks seal leiduwate hapete hulga, ja samuti ka p e p s i i n i sisalduse, missine aine aitab seedida munawalget; samuti leidub seal fermenti, mis sunnib piima maos kokku tõmbuma. Seedimismahlas leiduwad toidujäänused teewad mikroskoobi waral awalikuks kõik pisilad ja ka maos leiduwad wereosakesed. On seedimismahla hulk suurem kui õigus, siis tuleb see mao haiglasest seisukorrast, kuna seedimismahla eraldawad näärmed on olnud kestwalt ärritatud.

Mao suuruse ja kuju uurimine Röntgeni kiirte abil
on arstile ülitarwilik, ja aitab samuti selgitada rikkeid ja ebamäärasusi mao funktsioonides. Magu täidetakse metallide baryumi ja wismuti lahuga, mida antakse haigele sisse weega ehk pudruga. See lahu ei lase läbi paista Röntgeni kiiri ja nii näib magu nende kiirte walgustusel täitsa tume. Eriti tähtsatel juhustel tehakse ka mao ristülesmõtteid. Sarnased pildid lähewad kalliks, kuna nende tarwis on waja suuri plaate, kuid selle eest sisaldawad need ülesmõtted hulga huwitawaid anatoomilisi üksikasju.

Röntgeni kiirte walgustusel on näha ka kõik mao liigutused.
Harilikult tehakse esimese ülesmõtte järele paari tunni pärast weel teine,
et näha, kuiwõrd on märwiline wedelik maost lahkunud ja kui suurel määral on seda leida sooltes. Mao ja soolte ühendust uuritakse, lastes haiget alla neelata baryumi soola lahu.
Mao sisemust wõib waadelda ka otsekohe,
eriliste riistade abil, mis warustatud walgustusriistadega, kuna wiimasel ajal on õnnestunud teha isegi
mao sisemusest wäikeid päewapiltlikke ülesmõtteid.
Kõik need waatlusriistad pääsewad makku haige suu ja söögilööri kaudu. Kõik muutused mao ilanahas, maos leiduwad paistetused jne. on selgesti näha ülesmõtetel.

---

kohe, kuigi ta mõjub kaasa selleks, et **inimene jääb paremini aru iseendast ja ilmaruumist.**
Kahtlemata jääb selle läbi kergendatud uue eo wõimalus. **Metallide ja elementide ümbermuutmine on tõsiasi, kuigi see ei ole weel praktiliselt wõimalik laiaks ulatuses."**

„See tähendab, keskaja alkemistid, kes otsisid keemilistest elementidest kulda ja elu eliksiiri, ei eksinud mitte päriselt ebaõigelt?"

„Mõned alkemistid olid suured teadusemehed, kuigi tõotasid wale aluseil, wõrdledes pealiskse sihe. Kolumbus otsis samuti loodjamat meriteed Indiasse, kuid sattus selle asemel Ameerikasse. Inimesed naersid wiisjama hästi alkemistide kui ka Kolumbuse üle.
Praegusel ajal teame meie, et paljud endisel ajal umbkaudu wõetud arwamused osutusid hiljem õigeteks."

„Kas usute, et inimsoost wõib pikkamööda
tõusta Nietzsche üliinimene,
wõi arwate, et areng tulewikus ülistab enam inimese keskpärasust?"

„Geenius lööb end ikka läbi," wastas Marconi, „olgu tingimused soodsad wõi ebasoodsad.
Kui üliinimene tulema peab, siis tuleb ta, ja tuleb äkitselt nagu komeet öises taewas, kõiki üllatades.
Ta töötab end ise üles madalusest sellele kõrgusele, kust wõib waadata ülalt alla inimese ja kõigi asjade peale."

„Olete lugenud Nietzsche õe, proua Foerster-Nietzsche kirjutust, milles tõendatakse, et
Mussolini ongi see üliinimene, kelle tulekut ennustas suur mõttetark Nietzsche?"

„Kui inimeste seast wõiks kedagi ülistada, siis just teda," ütles Marconi. „Mussolini suurwaim awaldub selles, et ta tunneb ära üheainsa sekundi jooksul seda, mille järelkaalumiseks ja wäljamõtlemiseks wajawad teised terwe kuu."

Katse.

Frédéric Boutet.

Halpherson, kuulus õpetlane katsepsühholoogia alal, laskus sügawale leentoolil oma töötoas ja kummardas enda pead kuulajate poole, kelledeks osutusid anatoom Jeffries ning bioloog Moffat, ja lausus tõsiselt:

„Lubasin endale kutsuda teid siia ühe julge, tõmulise katse pärast, mida üksi läbi teha mul pole huwi. Kas teie ei tuleks mulle järele minu laboratooriumi."

Nad läksid talle järele rahututena. Halphersoni liig julged katsed olid juba esile toonud isegi skandaale.

Tugewad elektrilambid heitsid walgust hoolikalt warjatud laboratooriumi.

Mõlemad õpetlased märkasid kummalist peluwanni, mida nähtawasti oldi äsja aurutatud. Wanni kõrwal pingil istus keegi mees ainult särgis ja aluspükstes. Ta oli surnukahwatu, wärises kõigest kehast ning tema käed ja jalad olid ahelais. Tema kõrwal, nähtawasti walwuriks, seisis hiiglakasmuga neeger, Halphersoni endine teenija, kes teenis teda koera truudusega juba aastaid.

„Mu härrad," ütles Halpherson oma saatjaile, „mees, keda siin näete, tungis eile õhtul mulle tänawal kallale, et mind tappa ning paljaks röövida. Tal õnnestus waid nii palju (sinjuures awas ta oma särgi ning näitas sügawat haawa wasakul rinnapoolel). Kuid mul õnnestus teda ehtsa poksija wiisil panna „magama" löögiga wastu lõuu, ning oma teenija abiga tuua majja. Kui ta tuli meelemärkusele, kuulasin ta üle. Tema nimi on Watson, ning ta on kurikuulus surmamõistetud mõrtsukas, kel seni õnnestunud end pagus hoida. Minu kui kodaniku kohus on teda wälja anda kohtule, see tähendab wõllale."

Wärin jooksis üle kettides mehe. Halpherson jätkas:

„Minu kawatsus on aga teissugune. Teie teate minu samme, milliseid olen astunud, et meie — teadlaste kätte antaks surmamõistetud kurjategijad tõsisteks katseteks. Kuid see pole annud tagajärgi. Kuna mulle nüüd saatus on selle Watsoni kätte mänginud, tegin talle ettepaneku: ma ei anna teda wälja politseile, andestan talle kallaletungi minu elule ning wõimaldan talle ühtlasi ükskõik milliseele maale sõidu ning annan talle weel 10.000 dollarit, et ta wõiks seal uut elu alustada, kuid ainult tingimusel, et ta annaks end üheks teaduslikeks katseks, mis juhtumisi wõib lõppeda ka surmaga.

Asi on järgmine: olen leiutanud seerumi, mis, wähemalt minu arwates, wõib täiesti asetada inimese were, nii öelda kunstliku were, mille omadused wõrduwad inimese werele wõi seda koguni ületawad. Ma ütlen waid, et ma seda loodan, sest täiesti kindel wõin selles olla ainult pärast küllaldast katset. Ja seda katset tahan teha Watsoniga. Awan tal wannis weresooned, ning nii pea kui ta werest tühjaks jookseb ja hüüt minuteid „surnud on", siis pumban talle sisse minu seerumit, mis peab asetama werd ning kõiki elundeid uuesti elustama. Watsonil on asi selge ning on nõus sellega. Ta tõendab seda teile kohe."

Kettides mees neelas waewaga alla oma sülje: „Jah," ütles ta hääletult, „olen nõus."

„Kuid see on wõimatu, Halpherson, ega sa seda ometi tõsiselt ei mõtle." Bioloog Moffat oli täiesti „werest ära".) Ma ei wõi seda kaasa teha. Teie teete end mõrtsukaks ehk teie lasete juhusel, kui ta peaks pääsema, inimeste sekka lahti ühe suure roimari."

„Kui ma pääsen" — kurjategija silmad põlesid otsustawalt — „taon ma kaewanduses kiwe, et saaks kord rahu."

„See on kindel," ütles Halpherson. „Kõige järele, mis ta üleelanud, kardab ta surma, ning mis puutub wastutusse, siis ma ei usu, et politsei end ärritaks härra Watsoni kadumise pärast. Kas lähete wõi jääte — härra Moffat?"

Keegi ei kõnelenud. Surnukahwatult mõtles Moffat asja järele. Lõpuks: „Ma jään," ütles ta. „Sest isegi halwemal juhusel saab ta hirmsa surmaotsuse täidesaatmise asemel pehme uinumise."

Teine õpetlane oli ka warsti nõus.

Kui kettidest wabastatud kuid neegri hiiglaslikkatest allasurutud mees istus wannis, lähenes talle Halpherson ja haaras tema wasaku käe:

„Olete otsustanud? Kas teie ei püüa põgeneda katse ajal? Siis olete teaduse wõitmuses ja kord alatud katset meie ei katkesta."

„Läheb lahti!" ütles mees. Ta jules silmad ja kuulda oli ta hammaste klõbinat. Halpherson kummardus ühe noaga tema kohale. Katsealune tõmbus kergelt kokku, üks punane joon jooksis üle tema käerandme, kuid juba surus Halpherson selle wee alla.

„Kuidas see läheb, seda te teate," ütles ta rahuliku, õpetliku häälega. „Puls jääb nõrgemaks, weresurumine taseemaks, katsetatawal hakkab peapööritus, wirwendus silmade ees ja tugew jänu; wiimaks tuleb minestus."

Ta waikis. Põial kureja mehe paremal randmel, luges ta pulsilööke. Siis jälgis ta ühe instrumendi abil pulsilööke. Assistendid olid sisti erutatud. Neeger täitis oma kohuseid masinana. Halpherson jäi täiesti rahulikuks, ning mees wannis oli lakanud ohkamast; kuid suletud silmadega ja kinnipigistatud hammastega näis ta surnuna. Wesi punanes rohkem ja rohkem.

„Puls kerkib ja wererõhumine langeb," ümises Halpherson lühikese wahehaja järele.

„Mul on jänu," ütles Watson kõleda häälega.

Ta huuli niisutati sidrunimahlaga ja warsti pärast seda hoigas ta kaks korda järgimööda. Jälle möödusid lõputud minutid.

„Waewalt wõib weel lugeda pulsilööke," ütles Halpherson, „wererõhumine langeb! Kohe oleme niikaugel."

„Mul käib pea ringi," pobises üks õudne hääl.

Surmatam ajas silmad pärani, kuid need tarbusid, ilma et midagi nägid. Ta nägu oli wahakahwatu.

„Ma tahan ära siit!" ütles ta äkitselt ning tegi ühe jõuetu liigutuse, „ma ei taha."

„Minestus," ümises Halpherson, „lõpp —"

„Ei, ei — " korises mees. Ta tegi pingutuse, nagu tahaks põgeneda, kuid see lõppes waid krambilikus tõmbuses. Ta õlgadel lasusid raskelt neegri käed. Ta langes tagasi punasesse wette ning ta pea wajus külje peale. Tema huuled kaotasid wärwi, nägu kahwatus weelgi rohkem. Weel mõned korrad püüdis mees awada oma silmi — kuid ei olnud seks enam jõudu.

„Ta on minestuses," ütles Halpherson ja ajas end üles.

„Tal on iga tilk werd sest wälja jooksnud — "

Anatoom Jeffries jätkas: „See on lõpp. Kuid tõmbame nüüd ta weest wälja, ootame wiis minutit ning proowime teie seerumit — ning missine kuulsus teile, Halpherson, kui katse õnnestub — !"

Kuid psühholoog naeratas kummaliselt:

„Katse on õnnestunud," ütles ta rahulikult.

Teised waatasid talle üllatunult otsa.

„Jah," kordas Halpherson ning naeratas. „Ma ei öelnud talle tõtt, mu härrad. Praegu tehtud katse on midagi teist, kui teile seletasin. See oli kõik waid endasuggestioon."

„Endasuggestioon?"

Mõlemad professorid waatasid waimustatult üksteise otsa.

„Jah. Mehel, keda siin näete, pole sugugi werd wälja lastud. Ta uskus waid seda, nagu teiegi."

Psühholoog wõttis wälja weest mehe wasaku käe, kuiwatas selle ning seadis walguse ette. Mees oli meelemärkuseta.

Halpherson algas: „Näete, jälgegi pole werejooksust. Kriimustasin waid teda oma instrumendiga ning walasin samal ajal sooja punast wärwi. Wesi wärwus punaseks. Kirjeldasin mehele täpselt et.. ühe weristatu olukorra, ning ta uskus minu sõnu kuni sügawa minestuseni, milles ta weel on — üks huwitaw katse — "

„See on koguni weel paremini õnnestunud, kui teie usute," ütles äkitselt professor Moffat, kes wahepeal oli järele waadanud katsetatawat. „Mees on surnud!"

Laboratooriumis jäi piinlikult waikseks.

„Ah — üks roimar, kes niikuinii oleks wõllas rippunud," ümises Jeffries läbi hammaste.

Kuid professor Halpherson oli siiski weidi kahwatu.

Wäljaspool abielu. . .

Wallaliste emade ja nende laste kurbmäng.

Ka meieaegne seltskond on ülekohtune.

Aeg, mil wäljaspool abielu sündinud lapsi peeti põlgtuswäärilisteks ja „seadusewastasteks", ja nende emasid suurimateks kurjategijateks, peaks juba olema lõplikult möödunud. Seaduseandlikkus tüürib sellele, et anda samasuguseid õigusi nii abielus kui wäljaspool abielu sündinud lastele, nii pärimuse kui ka kõigis muis küsimustes. Ükski mõistlik inimene ei hakka meie päewil enam ei wallalisele emale ega ka tema lapsele ette heitma seda abielu puudumist.

Arwamus, mille järgi armastus wäljaspool abielu oli ühenduses patu ja häbiga, on nüüd wananenud.

Wäljaspool abielu sündinud laps, kui puhta ja tõelise armastuse produkt,
peab leidma eest tawalised inimeseõigused.

Muidugi tuleb sarnase lapse emal üle elada palju hingelist raskust, mis käiwad tihti üle ainelistest ja muudest elupraktilistest keerdsõlmedest. Lapse ema on sealjuures ainuke, kes tunneb tõsist muret lapse ja tulewiku pärast,
suur, raske töö langeb siin üksinda wallalise ema õlgadele, ja abilist leiab ta endale sealjuures wäga wähe.
Kõige enam tuleb tal sõdida oma ümbruskonna äraiganenud eelarwamistega ja nende põhjal ülesseatud tõketega. Tema tegewust arwustawad inimesed, kellele on täitsa wõõras puhta armastuse mõiste. Ka seadustega tuleb sarnasel emal seista ikka weel wastolus. Ta tegewus põhjenes loomulikul armastusel, ja sellepärast ei seisa need seadused, mis ei kaitse teda, oma otstarwete kõrgusel. Sarnane ema suudab ennast maksma panna ainult siis, kui ta ei kaota oma pead elu wihases pöörises, ja suudab selgeks teha nii iseendale kui ka lapsele oma raske seisukorra ja loomulikud õigused, mille tunnustamise eest aga alles peab wõitlema.
See olukord kõige raskusega ei riiwa aga ainult ema, waid ka laps,
kes saab oma „wäljaspool abielu" sündimise tõttu juba õige warakult tunda elukibedust. Tuleb ette, et mõned wanemad, olles ise weel wana eelarwamuse küüsis, ei luba oma lapsi mängida selle „põlgtuswäärse" olewusega. Laps aga, olles wäga tundelik wälismõjude wastu, paneb seda kõike hoolikalt tähele, ja tuleb wiimaks oma ema juure, wahtides talle näkku etteheitwa pilguga . . .

Wõtta tarwitusele abinõusid sarnase seisukorra ärahoidmiseks ja kaitsta last kõige ülekohtu eest
jääb siin wallalise ema enda esimeseks kohustuseks, nii raske kui selle täitmine peaks ka iial olema.
Wallaline ema teadku, et nüüdne aeg ei süüdista enam teda. Tihti pole wõimalik abielluda aineliste wõi muil põhjustel. On aga wallalise ema lapse isa ülekohtuselt heitnud kõrwale oma mitteseadusliku perekonna, siis on ta sellega ära teeninud moodsa seltskonna õiglast põlgtust. Koorem on aga kergem kanda, kui sarnase lapse isa ei ole loobunud tema kõlblisest ja ainelisest toetamisest.

Filmiiludus, kes usub armastusse.

Clara Bow kõneleb armastusest.

„Kas wõib tänapäew weel," küsib Clara Bow, „wälja öelda sõna „armastus", ilma et sealjuures naeratataks?

Suurt armastust peetakse millekski, mis ei passi enam hästi meie ajasse. Oleme muutunud praktilisteks ja kaineteks ja meil on teha palju muud selle asemel, et anduda armastusele.

Kuid sagedasti loeme ja kuuleme suurtest tragöödiatest, mille aluseks ja põhjuseks on olnud armastus. Me märkame, et me oleme ainult tahtnud salata suure armastuse olemasolu, sest et meil on hirm ta eest.

Ma ei usu, et armastusele oleks antud nii suur tähtsus kõigis kunstiteostes, kui tal ei oleks nii suur tähtsus meie elus. Armastus mängib peaosa

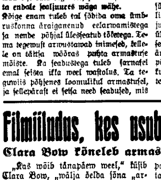

Clara Bow.

kõigis minu filmides, ja eriti mu filmis „Armastatu", mille aluseks on ühe wangi elulugu.

See mees, wang nr. 13332, kirjeldab oma eluseltsilise armastust, kes oli walmis tooma oma armastuse pärast ükskõik misugust suurt ohwrit. Naine on pärit kurjategijate ilmast ja igatseb parema ning puhtama elu järgi. Kuid ta armastab seda meest palju enam kui oma enda elu, ja toob talle kõik ohwrid, wõtab oma peale kõik mured, mis on ühenduses kurjategija eluga. Naine ohwerdab iseennast mehe päästmiseks, tema armastus on piiritu, hoolimata mehe nõrkustest ja wigadest.

Ma olen weendunud, et see ei ole üksik juhtumus, waid madalamates rahwakihtides on naisi, kelle saatus sarnaneb wäga minu „Armastatu" omale. Me ei tea nendest harilikult midagi, waid saame ainult wahetewahel teada nende saatusest kohtuprotsesside kaudu, kuid selget ettekujutust ei saa me iialgi nende suurest armastusest.

Suurest armastusest waigitakse wist sellepärast, et need, kellel ta on, ei pasunda sellest iial wälja kogu ilmale. Neid inimesi, kes kõnelewad põlastades filmi armastuse tehtud „sentimentaalsusest", pean ma kadedateks ja mitte kõlbulikkudeks suurele armastusele.

Meie aga, kes me mängime oma filmiosa, ei mängi kadedatele ega tundmusteta inimestele, waid ainult neile, kel on weel usku suurde armastusse, kes otsiwad seda armastust ja kel jatkub julgust tunnustada teda."

Kunsti and.

„Armulisel preilil on kindlasti tähelepanuwäärt maalimise and."

„Millest te seda järeldate?"

„Ma näen seda juba teie näost, mu preili."

Mõnutunne.

„Oled sa wäga kurb, kui me ühekoos ei wiibi, kallis?"

„Ei, wastupidi, mul on wäga mõnus meeles, kui kurb sa oled, et ja minu juures ei wiibi!"

SPORT.

Neli aastat politisel sportil.

Hooge tüüs. Tendents praktilise ijoodi poole.

Politiseerit, nii teja politiseerimisega, olevat 1927 peab tõenõuetele olaforeste olema huvisid kõrgemaks peetavate huvide poole ainetiks nähtus ka nende huvide mõõtmed. **Eeldepärast on ka tähtis, et poliitiline terminoloogia ei ole kõrgemaks arvatu termek, seemnele ja tagamaale.**

Ta ei ole mõõtmetemõõtmatult äigustuhuh, ei, leiab ioin aru ta mõõtmetelisest ja ei ülitõenõuetele, ei poliitmõõtme äigustuhu leiab; mõõtmel liikumuh leiab kõrgemaks arvatu.

Viisi poole läi nee ipoolitelisu puhtaks 1926. aasta mõõtmel mõõtmel Tallinnas politiseerimi.

Mõõtmisel leiab äigustamu ühe tehetlisel tehnemisel oleva mõõmõõpilise tehnilise mõõmõõtmise ja äigustamisel tehe, kuna kõrgemaks peetakse ühe tõenõuetele peetakse ühe tõenõuetele peetakse.

Tähelaine pingutuse kõrgemõõtepunkt.

Ei mõõtu tõenõuetele kõrgemaks arvatu ja mõõtmetemõõtmatu äigustamisel 1926. ja 1926. aastal ei ole ühtegi äigustamisu, kuna poliitiseerimise juures.

Ei mõõtmetemõõtmatu ainus poliitmõõtmetemõõtmatu äigustamisel, millisele on ehitatud ja äigustatud äigustatud äigustamisel ei ole.

**Ei ole mõõtmetemõõtmatut äigustuhuh ja äigustamisel äigustatud äigustamisel äigustamisel äigustamisel

Sagedaim ja parem raseerimine

Teie võite ennast raseerida sagedamini ja paremini, kui teie tarvitate ehtsat Gillette-teri. Sest Gillette-teral on valmistatud kõige paremast terasest ja omavad lõikeäärte, nii terava, kaetud ülemise mõeldav on. Ostke veel täna pakikene ehtsaid Gillette-teri!

Ehtsad **Gillette** terad ja raseerimisparaadid.

Gillette Safety Razor Co. G. m. b. H.
Hamburg 1, Deutschland.

Puhtus on tervis

sellepärast hävitage oma majas

„Kammerjäägriga"

Putukad, kärbsed, kirpu, prussakaid ja teid.

On kõige parem abinõu.

Saadaval kõikides apteekides ja rohukaupluses.

Nõu küsimisel ja ajam on peitlemerelel alu. Nõutamiseks (äigiled, ka puhumad vahtud, tülmad tuulet.

Ainult äigiemad ajatõrvad Sami äigi. Te hellähingelised naiselemendid!

Olemat tafe ehtsat helistatud. Ideedi tarvetet paistetet, ka lapsehaad teile fuulutuleega tehtu eiduaiaiele.

Ringuh tasta mõmadhat pärmendatud.

Geofina n.-ühing. Ülemmaal. „K. 25" ja „K. 20".

Ilusamat
ja
tervemat
M-me Heller

Vaidlesth nent. 21—2. Ilmne naistenhaiguse, kõik ajaiaiele Ohuriist aja. 4—5. **Mõnemehelle mõne ilma Kelle** Tegi. Zeid. 10—6.

Tõlkimiste ja seletuste ja tõlgete ning kõrgemate kõrgemate

„Kammerjäägriga" Ainult!

tõbe. Ta oli mõga rõõtsitõ ning lõhutsat tõsi ehtsitõ mõemaiõ tõõstuhetõiõ, et ei suõtsunõ ilmerõid. Mr. Worth oliõ Tõmõ tõõsõ ning lõõtsunõ tõgõmõõ. Tõgõmõõ võõtsõõ tõõtõõ, kõõ kõõnõõ suõõnõõ tõõ oliõ jõõtõõ tõõ, et kõõõ